

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

**Publicistický text a čtenářská gramotnost na středních školách na
Kutnohorsku**

Jana Batelková

Bakalářská práce

2014

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Batelková**
Osobní číslo: **H11327**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Historicko-literární studia**
Název tématu: **Publicistický text a čtenářská gramotnost na středních školách na Kutnohorsku**
Zadávající katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se bude věnovat výzkumu úrovně čtenářské gramotnosti na vybraných středních školách v Kutné Hoře. Cílem bude především zjištění schopnosti žáků doslovně porozumět vybraným publicistickým textům, vyvodit z přečteného závěry a text posoudit. Východiskem bude teoretické zpracování současného stavu problému na základě studia odborné literatury. Hlavním výstupem bude provedení dotazníkového šetření s následným vyhodnocením.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DOLEŽALOVÁ, Jana. Funkční gramotnost: proměny a faktory gramotnosti ve vztazích a souvislostech. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-704-1115-5. **CHRÁSKA, Miroslav.** Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4. **TRÁVNÍČEK, Jiří.** Čteme? Obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize. Brno: Host, 2008. ISBN 978-807-0505-540. **BUBENÍČKOVÁ, Petra - ČUŘÍN, Michal - ZACHOVÁ, Alena et al.** Kontexty čtenářství a čtenářské gramotnosti. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. ISBN 978-80-7435-165-5.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Jana Bartůňková, CSc.**
Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce: **27. srpna 2011**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2014**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Ivo Říha, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 20. ledna 2014

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně s použitím literárních pramenů a informací, které jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 25. 3. 2014

Jana Batelková

Poděkování

Ráda bych tímto způsobem poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Janě Bartůňkové, CSc., za její pomoc při zpracovávání práce, milé vedení a za přínosné rady, které mi při psaní práce pomohly překonat všechny nesnáze. Dále bych chtěla poděkovat všem ředitelům a učitelům středních škol na Kutnohorsku i v Pardubicích, kteří mi se vstřícným přijetím povolili přístup k jejich studentům. Poděkování patří i samotným respondentům, kteří ochotně vyplňovali dotazníky v době svého vyučování. Bez nich by tento průzkum neměl možnost vzniknout.

ANOTACE

Tato práce se věnuje průzkumu úrovně čtenářské gramotnosti studentů druhých ročníků na vybraných středních školách na Kutnohorsku. Cílem této práce bude především zjištění schopnosti žáků doslovně porozumět vybraným publicistickým textům, vyvodit z přečteného závěry a text posoudit na základě v něm obsažených informací. První část práce se zabývá teoretickými poznatky o dané problematice, druhá pak samotným průzkumem čtenářské gramotnosti. Východiskem bude teoretické zpracování současného stavu problému na základě studia odborné literatury. Hlavním výstupem bude provedení dotazníkového šetření s následným vyhodnocením.

KLÍČOVÁ SLOVA

čtenářská gramotnost, gramotnost, čtenář, čtenářství, průzkum gramotnosti, funkční gramotnost

TITLE

Journalistic text and literacy of readers at secondary schools in Kutnohorsko

ANNOTATION

This work focuses on investigating the literacy level of second grade students attending chosen high schools in Kutná Hora region. The major aim is to observe whether the students are able to literally understand certain journalistic texts, conclude the texts and review them in accordance with information stated. The theoretical part describes the crucial information on the issue studied and is based on background which depicts the current state of the issue, as stated in relevant professional literature. The practical part deals with the investigation itself. Therefore the outcome will be a survey and its follow-up assessment.

KEYWORDS

literacy, reading literacy, reading, readers, survey, functional literacy

Obsah

Úvod	1
1. Pojmy související se čtením a čtenářstvím	2
1.1. Čtení a čtenářství	2
1.2. Vztah k četbě	3
1.3. Čtenář	3
2. Gramotnost a její druhy	4
2.1. Gramotnost	4
2.2. Funkční gramotnost	5
2.2.1. Složky funkční gramotnosti	5
2.3. Čtenářská gramotnost	5
3. Dosavadní výzkumy čtenářské gramotnosti	7
3.1. Výzkum SIALS	7
3.2. Výzkum PISA	8
3.3. Výzkum PIRLS	9
4. Průzkum čtenářské gramotnosti	9
4.1. Dotazníkový průzkum	10
4.2. Výběr textu	10
5. Struktura částí dotazníku	11
5.1. První část dotazníku	11
5.2. Druhá část dotazníku	11
5.3. Třetí část dotazníku	11
6. Předprůzkum	11
6.1. Vyhodnocení přípravného průzkumu	12
6.2. První část	12
6.3. Druhá část	17
6.4. Třetí část	21
6.5. Závěr přípravného průzkumu	25
7. Průzkum na středních školách na Kutnohorsku	25
7.1. Škola A	25
7.2. Škola B	37
7.3. Škola C	49
8. Celkové vyhodnocení jednotlivých škol	61
8.1. Vyhodnocení školy A	61
8.2. Vyhodnocení školy B	62
8.3. Vyhodnocení školy C	63
9. Závěr průzkumu	63
9.1. Porovnání výsledků	63
9.2. Genderové rozdíly ve výsledcích průzkumu čtenářské gramotnosti	64
Citovaná literatura	66
Zdroje dostupné z internetu	67
Přílohy	69

Úvod

Tato práce se zaměřuje na průzkum čtenářské gramotnosti v oblasti publicistického textu u studentů druhého ročníku vybraných středních škol na Kutnohorsku. Čtenářská gramotnost byla v minulosti již zkoumána, výzkumy však nepřinesly uspokojující výsledky a ukázaly na stále se zhoršující úroveň čtenářské gramotnosti u českých žáků. Čtenář této práce zde nalezne popis doposud zkoumaných šetření a vysvětlení, proč je průzkum tohoto charakteru vlastně důležitý. Vysvětlíme si také jednotlivé druhy gramotností, kdo je čtenář a jak se rozvíjí u jednotlivce vztah k četbě.

Jako respondenty jsme zvolili studenty druhého ročníku středních škol na Kutnohorsku, kteří se již s publicistickým textem měli možnost seznámit, a čtení článku by pro ně neměl být problém. Kutnohorsko jsme si vybrali především proto, že se zde nachází množství středních škol různých typů a také zde problém v této oblasti doposud nebyl zkoumán.

Průzkum jsme prováděli pomocí pedagogického průzkumu prostřednictvím dotazníkového šetření, přičemž otázky dotazníku jsou sestaveny tak, aby zkoumaly čtenářovu schopnost z textu přijímat informace a využívat je ve svůj prospěch pro formulaci vlastního názoru a vyhledávání příslušných informací z textu. Teoretická část je souhrnem dostupných poznatků o problematice k tomuto tématu.

V závěru práce budeme porovnávat jednotlivé výsledky respondentů dotazníkového průzkumu a také jednotlivé školy mezi sebou. Podíváme se také na rozdíly mezi chlapeckou a dívčí skupinou respondentů.

1. Pojmy související se čtením a čtenářstvím

1.1. Čtení a čtenářství

Při pohlížení na otázku čtenářství a čtení se nám čtení může jevit jako na ryze soukromá záležitost mezi čtenářem, knihou a autorem. Čtení je proces, který vytváří svět sám o sobě a vtahuje k sobě čtenáře, který jej vnímá podle sebe. Ovlivňuje ho celá řada okolností, jako vztah ke knize a samotnému autorovi, předporozumění textu, sociální dispozice, slovní zásoba čtenáře a jiné.

Než může čtenář získat schopnosti čtení, aby mohl číst nahlas, potichu a zapamatovat si slova, příběhy a vytvořit si své vlastní soukromé knihovny, musí si osvojit základní dovednost rozpoznávání společných znaků, které si společnost zvolila k dorozumívání. Musí se tedy naučit číst.¹

Čtení nás zařazuje do jisté sociální skupiny, knihy nám pomáhají v orientaci ve světě a sdružují nás. Při čtení se chceme sdílet a knihy se starají o naši sebereflexi a sebeuvědomění.² Jiří Trávníček ve své knize nazývá čtení „*socio-kulturní stopou*“³, která po sobě zanechává otisky a kterou lze zkoumat na jednotlivých čtenářích.

V současné době vznikají skupiny čtenářského sdílení i na internetových sociálních sítích, kde si čtenáři vzájemně sdílejí pocity a dojmy z přečtených knih nebo názory o jednotlivých autorech a literárních žánrech. Tyto skupiny a internetové stránky částečně nahrazují, nebo alespoň suplují literární kroužky a setkání.

Číst můžeme nejen knihy papírové, ale v dnešním moderním světě také elektronické texty na čtečkách, v počítačích i mobilních telefonech. Zde všude se také setkáme s publicistickým textem. Ten se k nám dostane značně rychleji, než takové texty v papírové podobě a jsme jimi na internetu i jinde značně zahlceni. Je proto třeba takový text umět posoudit, vzít si z něj relevantní informace a umět odhadnout, který text je možné považovat za solidní.

¹ MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*. Vyd. 1. Překlad Olga Trávníčková. Brno: Host, 2007, 480 s. 93. ISBN 978-807-2942-312.

² TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize*. Brno: Host, 2008. s. 18. ISBN 978-807-0505-540.

³ Tamtéž

1.2. Vztah k četbě

V roce 2009 proběhl výzkum čtenářské gramotnosti PISA, který hlásí stále se zhoršující výsledky čtenářské gramotnosti u českých žáků. Pokud se na závěry výzkumů podíváme, zjistíme, že se výsledky s postupem času zhoršují. I přes to ve společnosti převládá názor, že je český vzdělávací systém na dobré úrovni.⁴

Jedním z důvodů špatných výsledků může být nedostatečný vztah dětí a pubescentů k četbě a neschopnost ji prožívat v plné míře, aby jimi nebyla vnímána negativně. Při čtení, které žáka nebaví, se nedostaví potěšení z četby, nutné pro reflexi a vnímání textu a příběhu. Některé knihy jsou přidělovány a děti je musejí číst nedobrovolně. Žáci a studenti by měli mít alespoň částečně možnost ovlivňovat výběr knih v rámci své povinné literatury na škole. Podmínkou pro tuto možnost by však byla aktivita učitele a jeho znalost dané literatury pro konkrétní věkovou kategorii a čtenářsky vzdělaný učitel, který bude se žáky literaturu konzultovat a zároveň bude mít povědomí o literatuře pro danou věkovou skupinu.⁵

V našem prostředí tomu však není tak, že by současná česká populace přestala číst, naopak čtení českých občanů je vysoko nad průměrem Evropské unie.⁶

1.3. Čtenář

Čtenář je někdo, kdo čte knihy, vnímá je a reflektuje jejich příběh. Gramotný čtenář je schopen příběh posuzovat a promítat jej do své fantazie. Jeho mediální dovednost je směřována ke čtení, je to duševní uživatel knih a jiných písemných zdrojů.⁷

Čtenář si své knihy buď vybírá sám, nebo jsou mu přiděleny školou, rodinou nebo mu jsou zprostředkovávány jiným způsobem. Podle toho je kniha a její příběh vnímán. Výchova čtenáře vzniká již v raném věku, kdy jsou dítěti zprostředkovávány příběhy pomocí dospělého, který předčítá nebo vypravuje.

Jiří Trávníček rozlišuje mnoho faktorů, které ovlivňují více či méně to, zda se jednotlivec stane čtenářem nebo nečtenářem. Patří sem faktory socio-demografické (věk, pohlaví, velikost místa bydliště atd.) i postoje (sledování televize, návštěva kulturních akcí atd.). Zároveň tyto proměnné třídí do tří skupin podle toho, které rozlišují čtenáře

⁴ BUBENÍČKOVÁ, Petra - ČUŘÍN, Michal - ZACHOVÁ, Alena et al. *Kontexty čtenářství a čtenářské gramotnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. s. 80. ISBN 978-80-7435-165-5.

⁵ HAUSENBLAS, Ondřej. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. Praha: Česká školní inspekce, 2010. s. 8. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Ucitele-a-skoly/Ctenarska-gramotnost-jako-vzdelavaci-cil-pro-kazde>

⁶ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize*. Brno: Host, 2008. s. 167. ISBN 978-807-0505-540.

⁷ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize*. Brno: Host, 2008. s. 35. ISBN 978-807-0505-540.

od nečtenáře. Podle tohoto rozlišení má předpoklady stát se čtenářem někdo, kdo pracuje duševně, má spíše vyšší vzdělání (maturita a výše), více předpokladů pro čtenářství mají ženy a ti, kdo chodí do knihovny; ten, kdo má doma větší knihovnu nebo je ke knize přiveden spíše vlivem rodiny a tak dále.⁸

Nečtenářem se podle Jiřího Trávnička spíše stane ten, kdo pracuje více fyzicky, má nižší stupeň vzdělání, nechodí do knihovny, doma má pouze menší knihovničku, sleduje více televizi, navštěvuje méně kulturní akce nebo například vykazuje menší souvislost čtení se svým povoláním.⁹

2. Gramotnost a její druhy

2.1. Gramotnost

Gramotnost jako taková byla po mnoho staletí založena na dovednostech čtení a psaní. Toto chápání se však postupem času proměňuje, a to díky změnám v ekonomických, kulturních a politických situacích jednotlivých kultur. K těmto základním dovednostem se připojují další, jako počítačové, kulturní, matematické a jiné.¹⁰ Jedná se o řadu vzájemně na sebe působících a provázaných faktorů, které musejí být u čtenáře rozvíjeny, aby byl schopen text v plné míře vnímat, hodnotit a prožívat.

Původní význam pojmu gramotnost spočíval v rovině základního systému dorozumívání na základě psaných znaků. Pojem bývá zmiňován v mnoha příručkách pravopisu i slovnících a jiných publikacích. Například v posledním vydání Pedagogického slovníku je gramotnost definována jako „...dovednost získaná v počátečních ročnících školní docházky“; v Sociologickém slovníku stojí, že se jedná o schopnost a dovednost čtení a psaní v mateřském jazyce. Některé publikace také zmiňují, že k těmto dovednostem patří také ještě počítání.¹¹

Gramotnost tedy bývá rozdělována na jednotlivé dimenze a druhy, které je třeba při jejím zkoumání brát na vědomí. Patří sem například funkční, ekonomická nebo čtenářská gramotnost. Ta je předmětem našeho zkoumání.

⁸ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize*. Brno: Host, 2008. s. 159. ISBN 978-807-0505-540

⁹ Tamtéž, s. 159

¹⁰ HAUSENBLAS, Ondřej. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. Praha: Česká školní inspekce, 2010. s. 14. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Ucitele-a-skoly/Ctenarska-gramotnost-jako-vzdelavaci-cil-pro-kazde>

¹¹ DOLEŽALOVÁ, Jana. *Funkční gramotnost: proměny a faktory gramotnosti ve vztazích a souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. s. 10. ISBN 80-704-1115-5.

2.2. Funkční gramotnost

Hospodářsky rozvinuté země mají již po několik desítek let zavedenou povinnou školní docházku. Přesto bylo přibližně v 70. letech 20. století zjištěno, že část populace nedovede používat čtení a psaní jako prostředek získávání nových poznatků a že nedovede informace z textu dále zpracovávat.¹² Z tohoto zjištění vznikl pojem, tzv. funkční ngramotnost nebo funkční analfabetismus. Lidé s funkční ngramotností jsou schopni text rozeznat a přečíst, nejsou však schopni informace v něm obsažené využít ve svůj prospěch. Nejsou schopni rozumět textům s určitou úrovní a složitějším obsahem. Opakem funkčního analfabetismu je tak zvaná funkční gramotnost, která je podobně jako gramotnost samotná vykládána mnoha definicemi. Uvedme si některé z nich.

„Funkční gramotnost (angl. functional literacy) je schopnost používat tištěný a písemný materiál pro splnění širokých potřeb člověka, na rozšiřování vědomostí a rozvoj potenciálu osobnosti (Kirsch-Jungeblut, 1986, In Gavora, 1998/99, s. 143).

Jde o soubor dovedností ke zpracování informací uvedených v textu a k jejich použití na řešení určité situace. Funkční gramotnost závisí jednak na schopnosti dekodovat relativně malé části textu (nemusí být souvislý) a na schopnosti používat takto získané informace na řešení problému. V těchto procesech jsou zapojeny ještě navíc myšlenky a zkušenosti jedince, které mu slouží k aktivní účasti na životě společnosti.“¹³

2.2.1. Složky funkční gramotnosti

Funkční gramotnost můžeme sledovat ve třech složkách – textové, dokumentové a numerické gramotnosti. Rozlišení na tyto tři dimenze specifikuje dovednosti tohoto fenoménu a konkretizuje její obsahový rámec.

- a) **textová (literární) gramotnost** – jedná se o vědomosti a dovednosti potřebné k porozumění a využívání informací v souvislých textech, jako například úvodníky novin, zprávy, komentáře a jiné
- b) **dokumentová gramotnost** – Představuje vědomosti a dovednosti potřebné pro vyhledávání a používání informací v nesouvislých a krátkých, ale strukturovaných textech. Jedná se například o formuláře, jízdní řády, mapy, nálepky na výrobcích, pokyny, diagramy, reklamní prospekty atp.

¹² DOLEŽALOVÁ, Jana. *Funkční gramotnost: proměny a faktory gramotnosti ve vztazích a souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. s. 35 ISBN 80-704-1115-5.

¹³ DOLEŽALOVÁ, Jana. *Funkční gramotnost: proměny a faktory gramotnosti ve vztazích a souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. s. 38. ISBN 80-704-1115-5.

- c) **numerická gramotnost** – vědomosti a dovednosti, které jsou potřebné pro uskutečnění operací s číselnými údaji, nacházejícími se v textech a dokumentech, jako v tabulkách, grafech, účtech, bankovních formulářích, objednávkách v katalogích a podobně.¹⁴

Funkční gramotnost je ovlivňována mnoha vlivy. Mezi ně patří sociální, kulturní i ekonomické faktory – ty jsou označovány jako vnější (objektivní). Na kvalitu funkční gramotnosti mají však vliv ještě další faktory, které můžeme označit za subjektivní. Tvoří je zkušenosti a vlastnosti získávané během života a závisící i na vrozených dispozicích. Řadíme sem například věk, schopnost připravenosti k dalšímu vzdělávání, intelektuální úroveň, připravenost na změny, schopnost adaptace ke strukturálním a technickým změnám, flexibilita a další.¹⁵ Pokud chceme pochopit míru funkční gramotnosti či negramotnosti, musíme brát v potaz všechny tyto vzájemně na sebe působící procesy a faktory, které tvoří celkovou i funkční gramotnost jedince.

2.3. Čtenářská gramotnost

Čtenářská gramotnost se může lišit podle kulturních požadavků jedince, rodinných a regionálních zvyklostí, podle vrozené inteligence nebo schopností, i podle doby a je celoživotně rozvíjena a rozšiřována. Je vnímána jako celoživotně se rozvíjející vybavenost jedince vědomostmi, dovednostmi, postoji a hodnotami, které jedinec potřebuje pro orientaci ve všech druzích textů v nejrůznějších individuálních a sociálních kontextech.¹⁶

Sám pojem „čtenářská gramotnost“ bývá definován mnoha způsoby. Podle výzkumu PISA 2009, jde o „*schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm, a používat jej k dosažení vlastních cílů, k rozvoji vlastních vědomostí a potenciálu a k aktivní účasti ve společnosti. Čtenář by měl dále porozumět textu jako celku, vystihnout hlavní myšlenky a vysvětlit účel. Měl by být schopný vyhledat v textu požadované informace, posoudit obsah textu s jiným typem informace a obhájit vlastní názor. A v neposlední řadě by měl dokázat posoudit formu textu – stavbu, jazyk, žánr, autora.*“¹⁷

Další definice čtenářské gramotnosti, podle panelu pro čtenářskou gramotnost Výzkumného ústavu pedagogického, zní: „*Čtenářská gramotnost znamená schopnost*

¹⁴ DOLEŽALOVÁ, Jana. *Funkční gramotnost: proměny a faktory gramotnosti ve vztazích a souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. s. 41. ISBN 80-704-1115-5.

¹⁵ Tamtéž, s. 55.

¹⁶ ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. s. 63. ISBN 978-80-904449-7-3.

¹⁷ BUBENÍČKOVÁ, Petra - ČUŘÍN, Michal - ZACHOVÁ, Alena et al. *Kontexty čtenářství a čtenářské gramotnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. s. 81. ISBN 978-80-7435-165-5.

porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosahování určitých cílů, k rozvoji vlastních schopností a vědomostí a k aktivnímu začlenění do života společnosti.“¹⁸

V našich poměrech jsou výsledky výzkumů této problematiky na základních i středních školách z několika posledních let alarmující a zaznamenávají stále se zhoršující výsledky.

3. Dosavadní výzkumy čtenářské gramotnosti

Představme si, jak byla doposud čtenářská gramotnost zkoumána. V našem prostředí je problematika čtenářské gramotnosti sledována prostřednictvím mezinárodních výzkumů od počátku 90. let 20. století. Výzkumy čtenářství u nás však probíhaly již v 80. letech 20. století a byly zaměřeny na různé věkové kategorie.¹⁹ V mezinárodním kontextu se jednalo také o průzkumy čtenářství a čtenářské gramotnosti, která byla zaměřena i na dospělé čtenáře.

3.1. Výzkum SIALS

V mezinárodním testování, zaměřeném na různé věkové kategorie, můžeme pozorovat několik rozsáhlých šetření. Prvním výzkumem gramotnosti dospělých byl IALS (International Adult Literacy Survey) z roku 1994. Druhý mezinárodní výzkum, orientovaný na funkční gramotnost u dospělých respondentů, byl výzkum SIALS (Second International Adult Literacy Survey). Probíhal v letech 1997-1998, tedy v rozmezí dvou let.²⁰

Tento výzkum se u dospělé věkové skupiny nezaměřoval pouze na čtenářskou gramotnost. Zkoumaly se jednotlivé prvky funkční gramotnosti ve 3 dimenzích. Zkoumal kvantitativní – numerickou, literární a dokumentovou gramotnost, tedy celkově funkční gramotnost dospělé populace. Výsledky byly dále porovnávány, například bylo zjišťováno, jak si vede Česká republika v mezinárodním srovnání.

Projekt SIALS byl podporován významnými světovými organizacemi (OECD, UNESCO, EUROSTAT). Výzkum byl prováděn v sedmi zemích celého světa (Nizozemí, Kanada, Švédsko, Švýcarsko, Polsko, Francie a USA).

¹⁸ HAUSENBLAS, Ondřej. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. Praha: Česká školní inspekce, 2010. s. 14. Také dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Ucitele-a-skoly/Ctenarska-gramotnost-jako-vzdelavaci-cil-pro-kazde>

¹⁹ BUBENÍČKOVÁ, Petra - ČUŘÍN, Michal - ZACHOVÁ, Alena et al. *Kontexty čtenářství a čtenářské gramotnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. s. 5. ISBN 978-80-7435-165-5.

²⁰ BUBENÍČKOVÁ, Petra – ČUŘÍN, Michal. et al. *Čtenářství v souvislostech*. Ústí nad Orlicí: Národní knihovna ČR, 2013. s. 15. ISBN 978-80-7405-327-6.

Tento výzkum zjistil, že jednoduchá souvislost mezi funkční gramotností a dosaženým stupněm formálního vzdělání neexistuje, je tudíž třeba jednotlivým složkám funkční gramotnosti věnovat pozornost v celém průběhu vzdělávání.²¹

Česká republika ve srovnání se světovými zeměmi dopadla nejhůře v literární gramotnosti, zatímco v dokumentové a numerické gramotnosti jsou čeští respondenti nad 90 % mezinárodního průměru. Nejhorší výsledek byl v aktivním přístupu k informacím, to znamená ve schopnosti vyhledávat, třdit, kombinovat a zobecňovat, používání informací takový problém nedělalo. Výsledek také zjistil, že čím vyššího vzdělání respondenti České republiky dosáhli, tím hůře na tom byli ve srovnání se světem. Středoškolsky vzdělaní lidé byli ve výsledcích lepší, než vysokoškoláci.²²

3.2. Výzkum PISA

PISA je mezinárodní výzkum testující znalosti a dovednosti žáků v naší zemi, členských a partnerských zemích v rámci Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), která jej zajišťuje. Nejedná se přitom o individuální výsledek žáka, ale spíše celkový výsledek populace. Výzkum PISA u nás byl poprvé proveden roku 2000.

Testovány jsou tři roviny: čtenářská, matematická a přírodovědná gramotnost. Výzkum se přitom nezaměřuje na poznatky získané ze školního vyučování, ale spíše na obecnou gramotnost a kompetence, které by měli žáci dané věkové skupiny mít a které budou potřebovat v dalším životě.²³ PISA se tedy soustředí spíše na dovednosti, které jsou pro žáky přínosné i do budoucnosti a ze kterých vychází jejich pozdější celková gramotnost.

Pomocí porovnávání výsledků výzkumu stejně starých žáků v partnerských zemích a v Česku lze sledovat úroveň našeho vzdělávacího systému. Mezi tyto země, kde výzkum PISA probíhal, se řadí například Francie, Finsko, Belgie, Island a další.²⁴

Od ostatních výzkumů se výzkum PISA liší celkovým zaměřením a pojetím svého zkoumání. Zatímco ostatní výzkumy se soustřeďují na individuální výsledky žáka a zkoumají jeho znalosti z probírané látky, PISA hledí na jeho celkovou úroveň a schopnost chápat, což mu pomůže v jeho budoucím životě.

²¹ Mezinárodní výzkum dospělých: *Předpoklady úspěchu v práci a v životě* [online]. 2011 [cit. 2014-02-19]. Dostupné z: <http://www.piaac.cz/sials>

²² Mezinárodní výzkum dospělých: *Předpoklady úspěchu v práci a v životě* [online]. 2011 [cit. 2014-02-19]. Dostupné z: <http://www.piaac.cz/sials>

²³ MARTINEC, Lubomír. *Co umí čeští žáci: výzkum PISA*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání - Divize nakladatelství Tauris, 2008, s. 3. ISBN 978-80-211-0555-3.

²⁴ MARTINEC, Lubomír. *Co umí čeští žáci: výzkum PISA*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání - Divize nakladatelství Tauris, 2008, s. 5. ISBN 978-80-211-0555-3.

Ze srovnání šetření, zaměřených na čtenářskou gramotnost (v roce 2000 a 2009) můžeme poznat významné zhoršení ve všech ukazatelích, nejvíce však na škále sledující zhodnocení textu. Propad se týkal zejména chlapců.²⁵

3.3. Výzkum PIRLS

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) je mezinárodní šetření, které se zaměřuje na zkoumání čtenářské gramotnosti u žáků 4. ročníků základních škol. Provádí se v pětiletých cyklech a je koordinováno Mezinárodní asociací pro hodnocení výsledků vzdělávání (The International Association of the Educational Achievement – IEA). V České republice se jeho realizace ujala Česká školní inspekce. Výzkum se zaměřuje nejen na čtenářskou gramotnost, ale také na mapování významu rodinného, školního a dalšího prostředí žáků pro samotný vývoj čtenářské gramotnosti.

Šetření PIRLS chápe čtenářskou gramotnost jako „*tvořivý a interaktivní proces, při kterém se klade důraz na funkční povahu čtení.*“²⁶ V tomto pojetí mají čtenáři ovládat čtenářské strategie, při kterých jsou schopni své znalosti a zkušenosti ovládat a dokážou přemýšlet o tom, co si přečetli. Měli by si vytvářet vlastní představy a identifikovat podstatné informace a myšlenky. Jedná se tedy o čtení, při kterém se projevuje čtenářská zkušenost a čtení pro používání informací, jako například práce s tabulkami a mapkami.

Čeští žáci byli do výzkumu zapojeni v letech 2001 a 2011 a dosáhli velmi dobrých výsledků. V druhém kole zkoumání měli dokonce oproti roku 2001 lepší výsledek.²⁷

4. Průzkum čtenářské gramotnosti

Náš průzkum se zabývá zkoumáním čtenářské gramotnosti u českých studentů středních škol. Naším cílem bylo zjištění, zda jsou respondenti schopni plně vnímat a chápat předložený publicistický text a také to, zda z něj umějí odvozovat relevantní informace a chápat jejich smysl. Zvolili jsme průzkum prostřednictvím dotazníkového šetření. Jako vhodnou věkovou skupinu respondentů jsme zvolili studenty druhého ročníku střední školy, tedy věkovou skupinu 16-17 let.

²⁵ BUBENÍČKOVÁ, Petra – ČUŘÍN, Michal. et al. *Čtenářství v souvislostech*. Ústí nad Orlicí: Národní knihovna ČR, 2013. s. 15. ISBN 978-80-7405-327-6.

²⁶ *Česká školní inspekce ČR* [online]. 2013 [cit. 2014-02-19]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS>

²⁷ BUBENÍČKOVÁ, Petra – ČUŘÍN, Michal. et al. *Čtenářství v souvislostech*. Ústí nad Orlicí: Národní knihovna ČR, 2013. s. 13. ISBN 978-80-7405-327-6.

4.1. Dotazníkový průzkum

Jako metodu pro průzkum čtenářské gramotnosti jsme zvolili dotazníkový průzkum. Dotazník je v pedagogickém výzkumu velmi frekventovanou metodou získávání dat, jedná se o způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí prostřednictvím předem připravených otázek, které jsou seřazeny promyšleným způsobem, a respondent na ně odpovídá písemně.²⁸ Kladené otázky se v našem dotazníku vztahují k vnějším i vnitřním vlivům, jako jsou postoje a názory a fakta explicitně uvedená v textu.

Předmětem našeho zkoumání byla gramotnost textu publicistického, proto jsme vybrali vhodný článek z českého periodika. Dotazníkový průzkum probíhal na školách tak, že byl studentům zadán publicistický článek, ke kterému byl připojen dotazník s předem připravenými otázkami.

4.2. Výběr textu

V první fázi našeho průzkumu jsme vybírali vhodný publicistický článek z řady českých periodik. V potaz jsme brali mnoho dostupných novin i časopisů. Pro průzkum našeho typu se po širším výběru jako nejvhodnější jevil článek z Lidových novin, který vyšel 20. 11. 2013 na 4. straně deníku a jehož autorkou je Veronika Berná. Název článku zní „*Hrozil atentátem. Dostal podmínku*“. Článek pojednává o pachateli, který hrozil sebevražděným atentátem bývalému ministru financí Miroslavu Kalouskovi a dalším členům vlády. Za tento přečin mu byl vyměřen dvouletý trest odnětí svobody s podmíněným odložením na čtyři roky. Pro článek jsme se rozhodli pro jeho dostatečnou informační hodnotu, kterou převažoval ostatní periodické články. Informace jsou zde jasně dané, jistý typ otázek však budou muset studenti odvodit z textu.

Na tento článek jsme poté sestavili mnoho potenciálních otázek. Ty jsme několikrát přeformulovali, zúžili výběr a roztřídili do tří skupin podle jejich obtížnosti při odpovídání a vyhledávání v textu.

²⁸ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

5. Struktura částí dotazníku

5.1. První část dotazníku

První skupinu otázek dotazníků tvoří část, u které jsou odpovědi explicitně viditelné v textu. Respondent by měl u tohoto typu dotazů bez větších potíží zjistit odpověď na položenou otázku. Tato část obsahuje devět otázek uzavřeného i otevřeného typu a jejich pořadí koresponduje s pořadí informací v textu.

5.2. Druhá část dotazníku

U druhé skupiny dotazů se po respondentech požaduje již určitá interpretace, odvozování a vyvozování odpovědí, které musí z textu pochopit a nalézt, vyžaduje se však jeho větší pozornost a schopnosti čtenářské gramotnosti. Nejedná se však o otázky, které by byly časově obtížné nebo by vyžadovaly vyšší inteligenci respondenta. Tato část obsahuje šest otázek otevřeného i uzavřeného typu.

5.3. Třetí část dotazníku

Třetí skupina dotazů požaduje zamyšlení a respondentův vlastní názor, jedná se většinou o otázky otevřeného typu. Vyžadují se zde také jisté znalosti, které by měl respondent vybrané skupiny znát a určitá logická formulace odpovědi. Jedná se o šest otázek a budeme zde zkoumat určité formování názorových skupin respondentů, které se nevymykají nad ostatními.

6. Předprůzkum

Před samotným průzkumem na středních kutnohorských školách jsme se rozhodli provést zkušební průzkum. Předprůzkum jsme uskutečnili proto, abychom zjistili, jak respondenti budou schopni zodpovídat otázky a zda je dotazník srozumitelně podaný. Školu jsme osobně navštívili během vyučování, kam nám umožnili přístup.

Zadání dotazníkového charakteru jsme prováděli na jedné z pardubických středních škol, která nám umožnila přístup ke studentům. Jako respondenti nám posloužili studenti druhého ročníku maturitního oboru.

Předprůzkum má za úkol odhalit možné chyby, kterých se musíme v následujícím dotazníku, který již bude pro průzkum závazný, vyvarovat. Jedná se o chyby, které se projeví buď špatnou odpovědí většiny respondentů, nebo jejím častým vynecháváním. Takové otázky je třeba pro tvorbu dotazníku pro průzkum vynechat, nebo je přeformulovat.

6.1. Vyhodnocení přípravného průzkumu

Vyhodnocení otázek přípravného průzkumu jsme prováděli kvantitativně za pomoci procentuálních výsledků a grafů, které pomáhají lepší vizuální představě, a také kvalitativně pomocí komentářů ke každé zodpovídané otázce. V komentářích se vždy objevuje genderový rozdíl v odpovědích mezi chlapci a dívkami. V grafech uvádíme vždy celkový počet správných a špatných odpovědí, bez ohledu na rozdíl v pohlaví respondentů.

Mezi 29 studenty bylo na této škole 15 dívek a 14 chlapců. Každému z nich byl zadán dotazník obsahující 21 otázek, týkajících se informací, které vyplývají z textu publicistického článku z Lidových novin. Otázky byly dvojího typu, otevřené a uzavřené. U uzavřených otázek bylo možné vybírat jednu ze tří odpovědí, správná odpověď zde byla pouze jedna možná.

6.2. První část

Otázka č. 1:

Otázka se týkala zjištění pohlaví respondenta. Tuto otázku jsme zadávali hlavně proto, abychom zjistili případné rozdíly v uvažování mezi těmito dvěma skupinami dotazovaných. Ve třídě bylo 15 dívek a 14 chlapců.

Otázka č. 2: „*Jak se člověk, který hrozil atentátem, jmenoval?*“

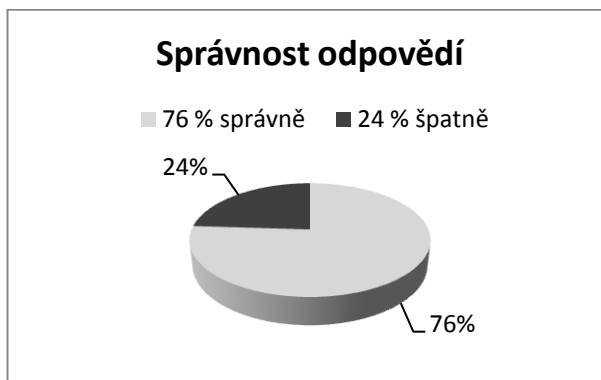
Tato otázka má za úkol zjistit respondentovu schopnost vyhledat v textu příslušnou informaci. Ve všech případech byl dotaz zodpovězen správně, tedy jménem pachatele. („*Zbyněk Průša*“).

Otázka č. 3: „*Jaký trest pachateli hrozil?*“

V textu byla možná délka trestu formulována jako „*mnohaletý trest*“, což byla také správná odpověď. Jako vyhovující odpověď jsme také přijali i formulaci „*mnohaletý trest vězení*“. Správně odpovědělo 13 z 15 dotazovaných dívek a 9 chlapců ze 14. Mezi špatnými

odpověďmi se nejčastěji vyskytovaly formulace jako „*dvouletý trest*“ a „*dva roky odnětí svobody*“. Celkem tedy bylo 22 správných odpovědí z 29, což je 76 % správných odpovědí celkem; 87 % dívek zodpovědělo dotaz správně; 64 % chlapců bylo schopno na dotaz odpovědět správnou formulací.

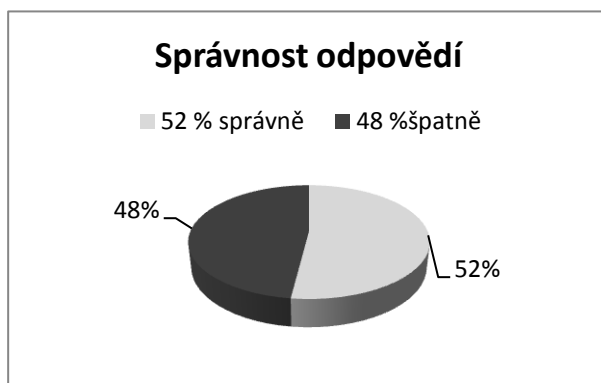

Otázka č. 4: „*Jaký trest byl pachateli vyměřen?*“

Otázka byla položena proto, abychom si ověřili, zda jsou respondenti schopni rozlišovat v textu mezi možným hrozícím a vyměřeným trestem. Správná odpověď u této otázky měla být ve znění „*dvouletý trest podmíněně odložený na čtyři roky*“. Také jsme jako správnou odpověď uznali formulaci „*čtyřletá podmínka*“, která rovněž postihuje charakter vyměřeného trestu.

Nejčastější špatnou odpovědí u této otázky byla formulace „*dvouletý trest*“, „*dva roky*“ nebo „*dva roky odnětí svobody*“. Ani jedna z těchto odpovědí není správná, neboť nepostihuje charakter trestu, kdy pachateli byla vyměřena čtyřletá podmínka s hrozbou trestu dvou let odnětí svobody. Objevovala se zde také chybná odpověď „*čtyři roky*“.

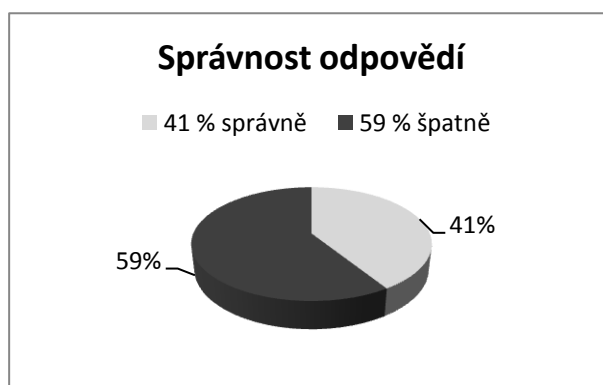
Dívek odpovědělo správně 9 z 15, to je 60 %. Chlapců odpovědělo správně 6 ze 14, správně tedy odpovědělo 43 % chlapeckých respondentů. Správných odpovědí u této otázky bylo celkem 15 z 29, což je 52 %.

Otázka č. 5: „*Jaké důvody uváděl Průša pro své chování?*“

Tato otázka byla uzavřeného charakteru a respondent si mohl vybrat ze tří možných odpovědí. Správná odpověď byla v textu prezentována tak, že podle svých slov byl jednoho večera pachatel *podnapilý*, a když se vracel ve špatné náladě domů, rozhodl se napsat výhružný e-mail. Správně tedy byla odpověď „*byl podnapilý*“.

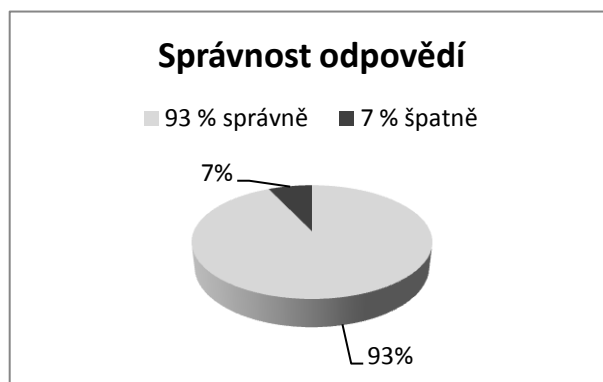
U této otázky bylo celkem 12 správných a 17 špatných odpovědí. Z toho dívky odpověděly správně v 6 případech, což je 40% úspěšnost; chlapců odpovědělo správně 6, to je 43 % správně. Správných odpovědí u této otázky bylo celkem 41 %.

Otázka č. 6: „*Jakým typem atentátu hrozil?*“

Z možných odpovědí byla v textu zmíněna jen správná, která v publicistickém textu byla formulována takto: „...že se výbušninami oblepí a pokusí se všechny zlikvidovat...“, správná odpověď tedy zněla „*sebevražedný atentát*“.

Celkem 13 chlapců ze 14 bylo schopno odpovědět na otázku správně. 14 dívek z 15 odpovědělo správnou odpovědí, což je v obou případech 93 %. Celkem u této otázky bylo 27 správných a 2 špatné odpovědi (93 % správně).

Otázka č. 7: „*Jak policie pachatele vystopovala?*“

Správná odpověď na tuto otázku je, že pachatel druhý výhružný e-mail odeslal z adresy svého běžného e-mailového účtu.

Jako vyhovující jsme přijali odpovědi jako „*kvůli běžně používanému e-mailu*“, „*přes jeho e-mailovou adresu*“, „*podle jeho osobního e-mailu*“, „*jeho běžně používaný e-mail, ze kterého poslal druhý mail*“ a tak dále. Všichni respondenti byli schopni správně zformulovat odpověď, která vyhovuje charakteru otázky. V tomto případě bylo 100 % správných odpovědí.

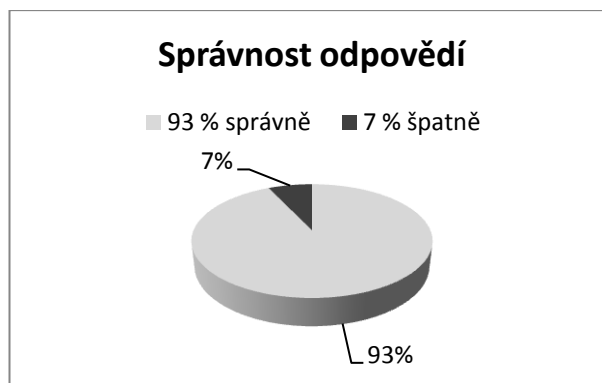

Otázka č. 8: „*Kolik e-mailů poslal Průša Kalouskovi?*“

V textu není přesný počet e-mailů odeslaných pachatelem uveden, tato informace však z textu logicky vyplývá. Na základě obsažených údajů by měl respondent být schopen přesný počet e-mailů určit.

(„*Založil si e-mailovou schránku kalouskuuzbrzosedockas@seznam.cz a poslal tehdejšímu šéfovi financí zprávu, v níž napsal, že mu vláda brání ve spokojeném životě, její systém dovádí k zoufalství a sebevraždám jeho blízké a on sám jakožto vzdělaný člověk přesně ví, jak většinu ministrů zničit.(...) Tři dny po uplynutí lhůty Kalouskovi poslal další e-mail...*“). Správná odpověď tedy je, že pachatel poslal na ministerstvo financí celkem dva e-maily.

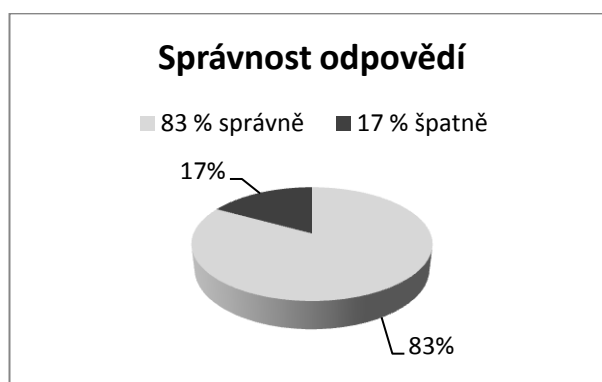
14 dívek bylo schopno odpovědět správně (93 %), chlapců odpovědělo správně 13 (93 %). Celkový počet vyhovujících odpovědí byl tedy 27, což je celkem 93 % správně.

Otázka č. 9: „S jakým časovým odstupem od svého prvního e-mailu Průša odeslal svůj druhý e-mail?“

U této otázky zjišťujeme schopnost respondenta nalézt správnou odpověď. V textu není odpověď zdůrazněna přímo, píše se zde „...Nakonec podle obžaloby Průša dodal, že atentát spáchá, pokud do dvou měsíců nenastanou „pozitivní změny týkající se občanů Česka“. Tři dny po uplynutí lhůty Kalouskovi poslal další e-mail – tentokrát z běžně používané adresy, takže jej policisté bez problémů vystopovali –, v němž přímo exministrovi a jeho příbuzným hrozil „nečekanou fyzickou likvidací“. Z textu tedy vyplývá, že podle lhůty, kterou dal pachatel ministru financí, svůj druhý e-mail odeslal s časovým odstupem zhruba dvou měsíců, což je také správná odpověď. Mezi špatnými odpověďmi se vyskytovala možnost „není uvedeno“, třetí možnost „jeden týden“ se v dotaznících jako zodpovězená neobjevila.

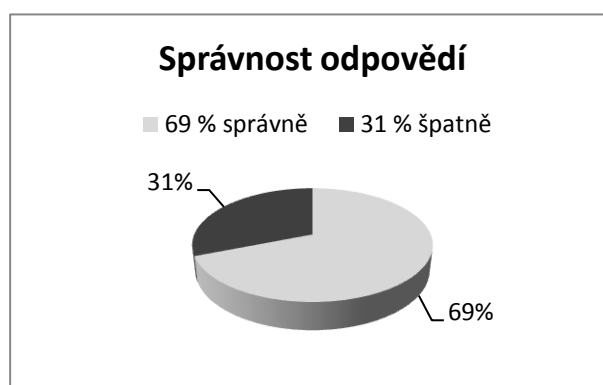
Chlapců odpovědělo správně 11 ze 14, což je 79 %. Dívek odpovědělo správně 13 z 15, to je 87 %. Celkem bylo u této otázky 24, to je 83% úspěšnost této otázky.

6.3. Druhá část

Otázka č. 10: „*Jak pachatel působil na své okolí?*“

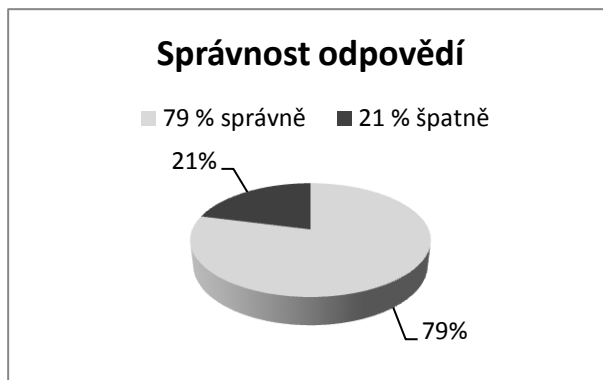
V textu je zmíněno, že pachatel působil na své okolí „*jako mírumilovný člověk ochotný pomáhat*“, což je také akceptovaná odpověď na tuto otázku, která byla otevřená. Špatné odpovědi u této otázky byly například „*jako vzdělaný člověk s neuvěřitelnými úmysly*“, „*jako obdivovatel totalitních režimů*“ (tato odpověď nevystihuje charakter toho, jak pachatel působí na své okolí, ale prohlášení obžaloby, které se navíc nakonec nepotvrdilo, nicméně u chlapeckých respondentů byla tato odpověď oblíbená a v dotaznících se objevuje celkem čtyřikrát) nebo „*jako atentátník a nebezpečná osoba*“. Mezi správné formulace jsme přijali například odpovědi „*tichý muž*“ (v textu se objevuje věta autorky textu „*Tichému muži s krátkými prořídlymi vlasy...*“, proto jsme odpověď přijali jako správnou), „*jako mírumilovný člověk, ale v podnapilém stavu může být i nebezpečný*“ nebo „*mírumilovný člověk*“. Z dívek bylo schopno správně formulovat odpověď 13 respondentek (87 %), u chlapců bylo 5 odpovědí špatně, 2 otázku vůbec nezodpověděli (bereme tedy odpověď jako špatnou), správně je v tomto případě u chlapců 7 odpovědí, to je 50 %. Po celkovém součtu správných odpovědí vychází úspěšnost této otázky na 20 vyhovujících odpovědí, což je 69 %.

Otázka č. 11: „*Kde se Průša přiznal?*“

V publicistickém článku je zmíněno, že „*Zatímco v dřívější výpovědi na policii se obžalovaný k sepsání ostrých vzkazů vládě doznal, v síni to nepotvrdil, ani nevyvrátil*“. Z toho vyplývá, že se pachatel přiznal pouze u předchozí výpovědi, zatímco v soudní síni svou výpověď nepotvrdil. Tato otázka „*Kde se Průša přiznal?*“ byla uzavřeného typu a správná odpověď byla „*U výpovědi*“.

13 z 15 dotazovaných dívek, což je 87 %, dokázalo na tuto otázku odpovědět správně. Z chlapců odpovědělo správně 10 ze 14, což je 71 % správně. Celkový počet správných odpovědí u této otázky je 23 z 29, to znamená 79% úspěšnost správných odpovědí u této otázky.

Otázka č. 12 : „*Proč se exministr Kalousek rozhodl ponechat si zrovna Průšovy zprávy, když výhružných e-mailů chodí do jeho kanceláře takové množství?*“

V textu je zmíněno, že takových zpráv chodí do jejich kanceláře veliké množství. Exministr Kalousek je v textu citován „*Byly to zprávy, které se týkaly nejen mé osoby, ale i jiných lidí. Proto jsem se rozhodl věc předat policii*“. Z toho vyplývá, že se je rozhodl ponechat proto, že se *netýkaly pouze jeho osoby*, což byla také správná odpověď na otázku. Odpověď na tuto otázku byla ve všech případech správně a měla tedy 100% úspěšnost.

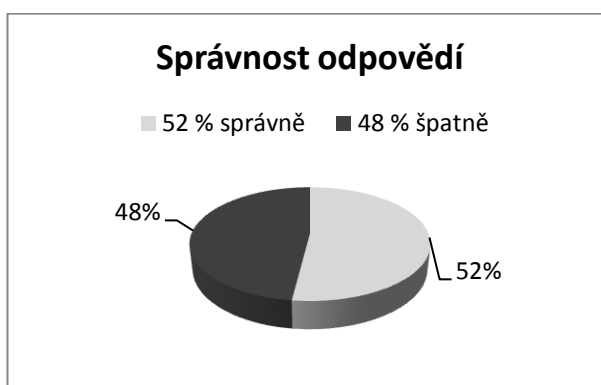
Otázka č. 13: „*Co je z hlediska trestního práva podmínka?*“

Tato otázka se týká textu, protože již v názvu článku stojí, že pachatel „*dostal podmínku*“. Zjišťujeme pro to, zda respondenti této věkové skupiny vědí, co formulace znamená.

Za správné považujeme například odpovědi, jako „*pokud obžalovaný, který je v podmínce, spáchá nějaký trestný čin, půjde do vězení*“, „*kdyby udělal jakýkoliv přestupek,*

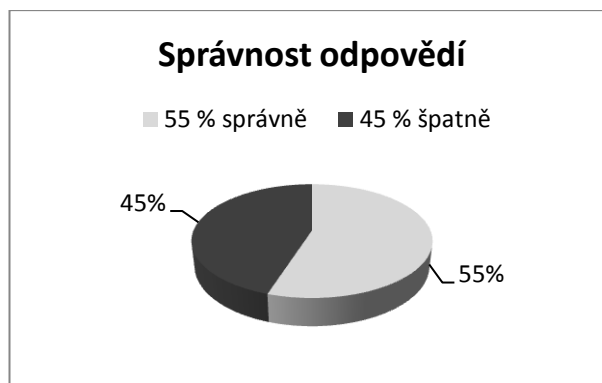
tak jde do vězení“ nebo *„pokud obžalovaný spáchá ještě nějaký trestný čin a je v podmínce, tak už jde na 100 % do vězení“*, atp. Mezi špatné odpovědi jsme zařadili nejasná a nesprávná vyjádření respondentů, jako například *„nespáchat trestný čin a atentát“*, *„když podmínku poruší a spáchá trestný čin, jde do vězení na delší dobu, než původně měl jít“* nebo *„pokud odsouzený spáchá jakýkoliv i menší trestný čin, bude mu k trestu přičtena i podmínka“*. Ani jedna z odpovědí, které jsme označili za nesprávné, neodpovídá charakteru podmíněného trestu.

Z dívčích respondentek odpovědělo správně 11 studentek, dvě odpověděly špatnou formulací a dvě na otázku neodpověděly vůbec, což bereme jako špatnou odpověď, tedy 79 % odpovědí bylo u dívek správně. Chlapci odpověděli správně pouze 4, další 4 odpověděli špatnou formulací a 6 respondentů nezodpovědělo otázku vůbec, to znamená, že úspěšnost u této skupiny byla 29 %. Celkový počet správných odpovědí u této otázky byl tedy 15 správných odpovědí, což je celkem 52 %.

Otázka č. 14: *„Co hrozí Průšovi, pokud v nejbližších dvou letech spáchá nějaký trestný čin?“*

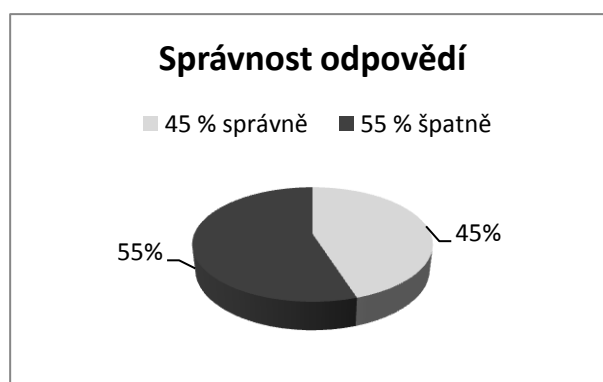
Tato otázka navazuje na otázku předchozí. Formulace *„dvouletý trest podmíněně odložený na čtyři roky“* by měl respondentovi stačit k tomu, aby věděl, že mu hrozí *dva roky vězení*, pokud podmíněný trest nějakým činem poruší. Nejčastější špatnou odpovědí byla možnost *„čtyři roky vězení“*, což si vysvětlujeme tím, že někteří respondenti nebyli schopni rozlišit mezi hrozícím trestem a jeho podmíněným odložením. V otázce také stojí *„v nejbližších dvou letech“* ne *„v nejbližších čtyřech letech“*, čímž zjišťujeme bystrost respondentů. 10 dívek z 15 odpovědělo správně, to je 67 %. Z chlapeckých respondentů odpovědělo správně 6 ze 14, což je 43 %. Celkový počet správných odpovědí je tedy 16, to je 55 %.

Otázka č. 15: „Čí výroky jsou v článku citovány?“

V článku se objevují citace několika účastníků na případu. Zjišťujeme, zda jsou studenti schopni poznat výroky a osoby, které jim patří. Výroky patří Průšově obhájkyni Marii Šebelové, návladnímu Vladimíru Mužíkovi, pachateli Zbyňku Průšovi, exministru Kalouskovi, předsedy senátu Alexandra Sotoláře a u některých respondentů se objevila i odpověď „rodičů a přátel Zbyňka Průši“, což jsme přijali za správnou odpověď, protože na začátku článku stojí „*Dva čtyřicetiletého Zbyňka Průšu rodiče a přátelé vykreslují jako „mírumilovného člověka ochotného pomáhat“(...)*“. Protože je formulace v uvozovkách, někteří respondenti ji brali jako citaci. Jako správnou odpověď bereme minimálně čtyři citované osoby.

Dívky byly schopny odpovědět správně 7 (47 %), chlapci odpověděli správně 6, což je 43 %. Celkový počet správných odpovědí byl 13, to je 45 %.

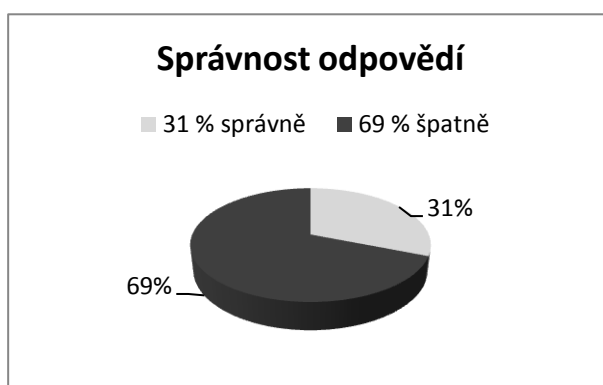

6.4. Třetí část

Otázka č. 16: „*Jakým jiným pojmenováním bývá v právním systému nazýván návladní?*“

Pojem „návladní“ je zastaralejší termín pro označení státního zástupce, což je také správná odpověď. V textu se pojmenování „návladní“ objevuje, proto zkoumáme, zda jsou respondenti schopni určit, o koho se vlastně jedná.

Z dívek odpověděly správně pouze 3, 12 odpovědí bylo formulováno špatně, popřípadě na otázku nebyla vůbec odpověď, správnost odpovědí tak byla u dívek 20 %. Z chlapců odpovědělo správnou formulací „*státní zástupce*“ 6 respondentů, to je 43 %. Celkově dokázalo na otázku správně odpovědět 9 studentů (31 %), 20 odpovědí bylo špatně formulováno.

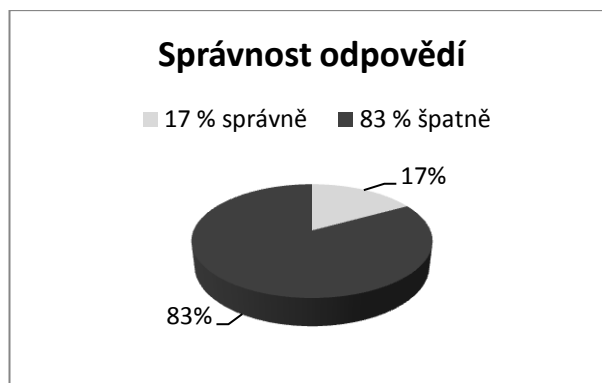

Otázka č. 17: „*Koho návladní zastupuje?*“

V článku je citován výrok návladního Vladimíra Mužíka. Zkoumáme proto, zda jsou studenti druhého ročníku střední školy schopni určit roli návladního v právním systému. V učebnici občanské nauky pro střední školy stojí: „*Státní zástupce zejména dohlíží na to, aby v přípravném řízení (tj. ještě předtím, než se věc dostane před soud) nebyl porušován zákon ze strany orgánů činných v trestním řízení, vypracovává a podává obžalobu proti obviněnému a v řízení před soudem pak vystupuje jako strana (jakýsi „protihráč“ obžalovaného, který zastupuje stát)*“²⁹,“ z čehož vyplývá, že návladní je zástupcem státu.

Mezi špatnými odpověďmi se nacházely formulace jako „*zastupoval Zbyňka Průšu*“, „*obžalovaného*“ nebo „*Průšu*“. Pouze dvě dívky (13 %) a tři chlapci (21 %) byli schopni odpovědět správně, dohromady je tedy u této otázky 17% úspěšnost.

²⁹ DUDÁK, Vladislav. Občanská nauka pro střední odborné školy a pro studijní obory SOU. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2003. s. 176 ISBN 80-723-5233-4.

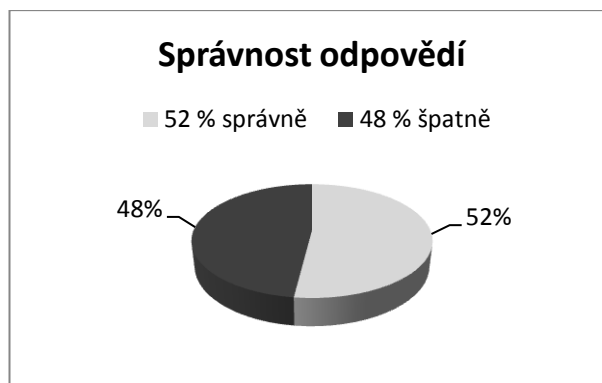

Otázka č. 18: „Proč se podle tebe rozhodl Průša situaci řešit tím, že spáchal trestný čin?“

U této otázky zkoumáme formulace názorových skupin a zjišťujeme, zda se nějaké názory na spáchání trestného činu vymykají ostatním. Jako vhodné a správné bereme názory jako „protože měl problémy a chtěl si vylít vztek“, „poslední dobou byl v těžké situaci a proto to vedlo až k tomuto činu“, „byl na tom sociálně velmi špatně“, „měl spoustu problémů a neuměl je řešit“ a tak podobně.

Jako nesprávné a nevhodné jsme zařadili odpovědi, které se vymykaly informacím v článku a nekorespondovaly tak s charakterem, který měly odpovědi správné. Mezi ty patřily odpovědi jako „jinak by ho nikdo neposlouchal“, „protože si myslel, že se ta vláda změní“, „byl zoufalý, měl pocit, že když spáchá atentát, bude mít šťastnější život“ – tato odpověď nesouhlasí s informacemi v textu, protože v článku se píše, že pachatel nechtěl atentát vůbec páchat a jeho provedení by ho neučinilo šťastnějším. Chtěl své problémy svalit na druhé lidi, protože je neuměl řešit, vybral si tedy pomyslného viníka, kterým byl exministr financí Miroslav Kalousek. Mezi další špatnou odpověď jsme zařadili formulaci „byl nespokojen s ministry vlády“ nebo „asi se nudil nebo se chtěl pár let vykrmovat za státní peníze“. Tři respondenti na otázku neodpověděli vůbec, což bereme jako špatnou odpověď.

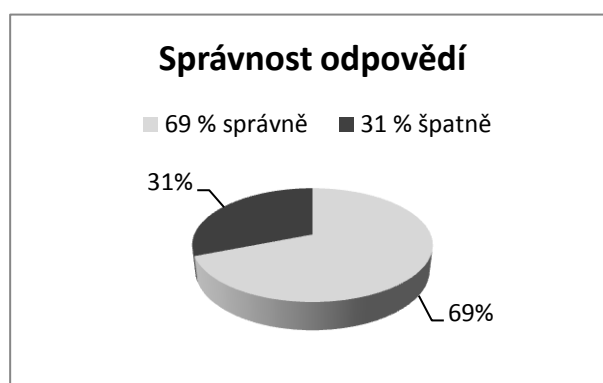
Z chlapců odpovědělo správným typem formulace 5 respondentů ze 14, což je 36 %. Dívky byly u této otázky úspěšnější, v 10 dotaznících se nacházela správná formulace odpovědi, to je 67 %. Celkový počet správných odpovědí u této otázky byl tedy 15, což je 52% úspěšnost.

Otázka č. 19: „Proč atentát není správným řešením osobních problémů?“

U této otázky nás opět zajímaly tvořící se názorové skupiny studentů. Správnou odpovědí na tuto otázku může být například to, že se tím neřeší skutečné osobní problémy, ale pouze se tím ohroží životy nevinných lidí. Mezi vhodné jsme tedy zařadili odpovědi jako „ohrožuje život jiných lidí“, „protože zemřou nevinní lidé“, „nic tím nevyřešíme, problémy zbytečně přeneseme na jiné osoby“. Většina odpovědí byla, že při spáchání atentátu zemřou nevinní lidé, kteří za nic nemohou. K odpovědím, které se vymykaly nebo nebyly logicky správně, řadíme například „protože to většinou stejně nevyjde“ nebo „atentátem se poté dostane do vězení, kde život nestojí za nic“ – tato odpověď není správná, protože pachatel Průša hrozil typem sebevražedného atentátu. Pokud by svou hrozbu uskutečnil, zemřel by při tom také, do vězení by se tudíž dostat nemohl.

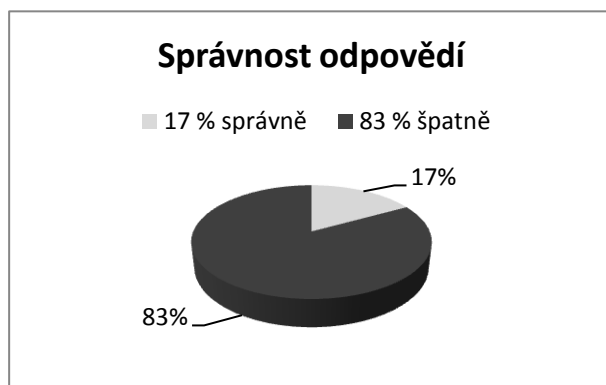
11 dívek bylo schopno odpovědět správnou formulací, 4 odpovědi se vymykaly. Dívčí skupina respondentů měla tedy 73% úspěšnost. 3 chlapci odpověděli špatnou formulací, dva neodpověděli vůbec, správně u chlapců bylo tedy 9 odpovědí, což je 64 %. Celkový počet správných odpovědí byl 20, což je 69% úspěšnost této otázky.

Otázka č. 20: „Proč soudce vynesl tak mírný trest?“

Otázka se zaměřuje na to, proč pachatel, který hrozil atentátem tolika lidem, dostal pouze podmíněný trest. V textu článku stojí „*Mírný trest soud odůvodnil mužovou tíživou sociální situací.*“ Otázka je uzavřeného charakteru a správná odpověď je tedy „*soucit soudu*“. Přesto se v mnoha případech objevuje špatná odpověď „*nedostatečné důkazy*“, což si vysvětlujeme tím, že v článku nadále stojí, že „*Z důkazu nevyplývalo, že by chtěl výhrůžky naplnit,*“ *podotkl také předseda senátu Alexander Sotolář.*“ Přesto však odpověď o nedostatečných důkazech bereme jako nesprávnou, neboť v první větě jasně stojí zmínka o mužově špatné sociální situaci.

Pouze tři dívky odpověděly správnou možností, což je 20 %. Chlapci odpověděli správně pouze dva, což je 14%. Celková úspěšnost této otázky je tedy 17 %.

Otázka č. 21: „Je něco, čemu jsi v textu nerozuměl, nad čím jsi přemýšlel?“

Tuto otázku jsme do dotazníku zařadili proto, abychom zjistili, zda respondentům přišla nějaká část textu nesrozumitelná, nebo zda se vyskytla otázka, která dělala nějaké problémy. Nejvíce se v této otázce objevovalo, že respondenti nevěděli, jakým jiným pojmenováním bývá nazýván návladní (21 %). Dále odpověď studentů byla taková, že nevěděli, koho návladní zastupuje (10 %). V několika případech se také objevila odpověď, že respondent musel přemýšlet nad možnou délkou trestu a nad formulací „*dvouletý trest, podmíněně odložený na čtyři roky*“.

6.5. Závěr přípravného průzkumu

Vyhodnocením výsledků předprůzkumu jsme zjistili, že respondentům nedělá žádná z otázek výrazné potíže. Na žádnou z nich nebyly při vyplňování pokládány otázky, které by dotazník musely upřesnit. Není tudíž nutné nic v dotazníku měnit.

Zjistili jsme také nedostatky ve znalosti právního systému a chápání formulací podmíněných trestů. Nejedná se však o nedostatky čtenářské gramotnosti, nebo funkční negramotnost, ale spíše znalostní o mezery ve výuce občanské nauky a trestního práva, pro plné pochopení textu jsou však tyto informace nutné. V mnoha případech se také objevovaly základní gramatické chyby. To však není předmětem této práce a tyto nedostatky nebudeme zmiňovat.

7. Průzkum na středních školách na Kutnohorsku

Průzkum jsme prováděli na středních školách na Kutnohorsku. Mezi školami, které průzkum podstoupily, jsou střední odborné školy i gymnázia. Mezi respondenty středních odborných škol se nacházeli studenti oborů s maturitou i učňovských oborů. Ve vyhodnocení průzkumu však nebudeme na rozdíly mezi formou studia upozorňovat.

Všechny otázky a odpovědi, včetně citovaných ukázek vycházejí z článku Veroniky Berné, který vyšel dne 20. 11. 2013 v Lidových novinách pod názvem „*Hrozil atentát. Dostal podmínku*“.

Celkový počet respondentů, kteří průzkum podstoupili, byl 104. Průzkum jsme prováděli na třech středních školách.

7.1. Škola A

V této škole nám byl průzkum umožněn ve dvou třídách druhých ročníků. Jednalo se o gymnázium na Kutnohorsku. Na hodinu, kdy jsme prováděli průzkum, byly tyto třídy spojeny a nacházelo se zde celkem 24 respondentů. Citace uvádíme v původním znění bez stylistických a gramatických úprav. Grafy v textu uvádíme pro lepší vizuální představu.

První část

Otázka č. 1

Pomocí první otázky jsme zjistili, že ve spojených třídách, kde bylo celkem 24 studentů, se nachází 8 chlapců a 16 dívek.

Otázka č. 2: „*Jak se člověk, který hrozil atentátem, jmenoval?*“

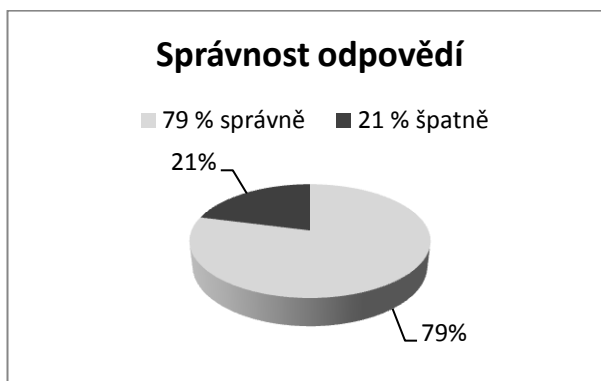
U této otázky dokázalo odpovědět správným jménem pachatele („Zbyněk Průša“) 100 % respondentů.

Otázka č. 3: „*Jaký trest pachateli hrozil?*“

U této otázky jsme chtěli, aby respondent odpověděl formulací „*mnohaletý trest*“. Mezi dobré odpovědi jsme zařadili formulace jako „*mnohaletý*“, „*několik let vězení*“, „*mnohaleté odnětí svobody*“, ale i odpověď „*vězení*“, neboť dle znění otázky je tato odpověď správná. Mezi špatnými odpověďmi se objevily formulace jako „*4 roky*“, „*2letý trest odnětí svobody*“ nebo „*1 rok*“.

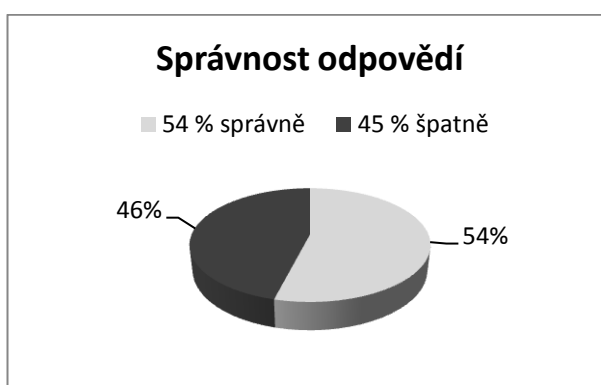
Dívky odpovídaly správně ve 13 případech, 3 odpovědi byly špatné (81 %). Chlapci odpověděli špatnou odpovědí pouze ve dvou případech, 6 odpovědí bylo správných (75 %). Celkem bylo tedy správně 19 odpovědí, špatně bylo 7 formulací, úspěšnost u této otázky byla tedy 79 %.

Otázka č. 4: „*Jaký trest byl pachateli vyměřen?*“

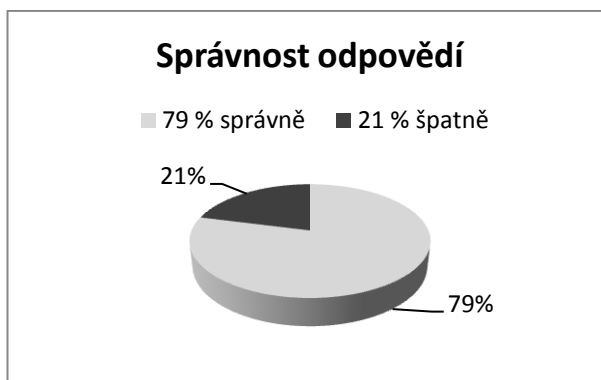
Jedná se o odpověď, která má být ve znění „*dvouletý trest, podmíněně odložený na čtyři roky*“. Jako správné jsme přijali i odpovědi „*podmínka*“, která se vyskytla u dvou respondentů (jedná se o správnou odpověď, přestože nevyměřuje délku trestu, vyjadřuje však jeho charakter). Jako špatné jsme zařadili odpovědi jako „*2 roky*“, „*dvouletý trest*“, „*4letý podmíněný trest odnětí svobody*“ nebo „*dva roky v podmínce*“.

Úspěšnost dívek v této otázce byla 7 správných a 9 špatných odpovědí (43 %). Chlapci byli v této otázce úspěšnější, počet správných odpovědí u této skupiny byl 6, což je 75 %. Správných odpovědí celkem bylo 13, to je 54 %.

Otázka č. 5: „*Jaké důvody uváděl Pruša pro své chování?*“

U této otázky uzavřeného typu jsme chtěli vědět, zda jsou respondenti schopni zjistit, co bylo podle pachatelových slov příčinou toho, že odeslal svůj výhružný e-mail. Správnou odpověď „*byl podnapilý*“ bylo schopno zodpovědět správně 12 dívek (75 %) a pouze jeden chlapec odpověděl špatnou odpovědí (88 %). Nejčastější špatná odpověď byla možnost „*neuveďl žádný důvod*“. V textu článku však stojí „*Podle svých slov tou dobou více pil, a když se pak jednoho večera vracel podroušený domů, rozhodl se svou tíživou situací „ventilovat“ po svém.*“. Celkem bylo u této otázky tedy 19 správných odpovědí, což je 79% úspěšnost otázky.

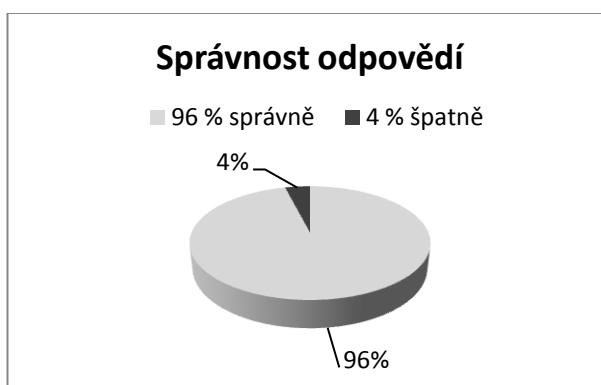
Otázka č. 6: „*Jakým typem atentátu hrozil?*“

Od respondentů jsme u této uzavřené otázky chtěli znát odpověď na typ atentátu, kterým pachatel Zbyněk Průša hrozil ve svém e-mailu. Správná odpověď byla „*sebevražedný atentát*“. 100 % dívek bylo schopno odpovědět na otázku správně, stejně tak i chlapců. Na tuto otázku tedy odpověděli všichni dotazovaní respondenti správně.

Otázka č. 7: „*Jak policie pachatele vystopovala?*“

Jako správnou odpověď jsme požadovali informaci, že pachatel poslal ze své běžné e-mailové adresy druhou zprávu, kterou poslal na ministerstvo financí. Poté jej policie vypátrala snadno. Téměř všichni respondenti byli schopni zodpovědět otázku správnou odpovědí. Pouze jedna dívka zodpověděla otázku odpovědí „*bez problému -> to jediné uvedeno*“, což nemůžeme kvůli zmínce o dohledání pachatele podle e-mailu brát jako správnou odpověď. Celkový počet správných odpovědí je tedy 23, to je 96 %.

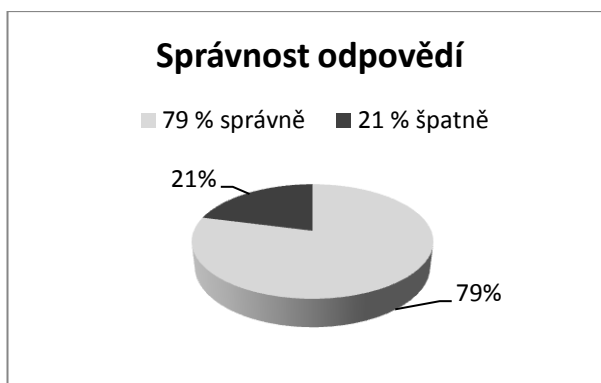

Otázka č. 8: „*Kolik e-mailů poslal Průša Kalouskovi?*“

Tato otázka byla uzavřená a správná odpověď byla „*dva*“. Odpověď vyplývá z kontextu textu, neboť Průša dává ve svém prvním e-mailu najevo, že pokud „*do dvou měsíců nenastanou „pozitivní změny týkající se občanů Česka*“, atentát spáchá. Dále v článku stojí,

že „...po uplynutí lhůty poslal Průša svůj druhý e-mail...“. O žádné další zprávě se v článku nepíše.

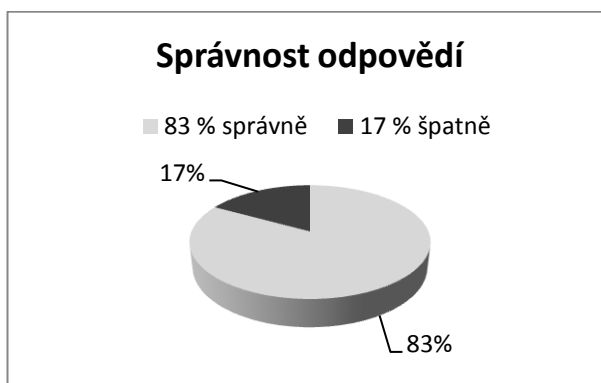
Správně odpovědělo na otázku 14 dívek, dvě odpověděly špatnou možností „stovky“. Z chlapců odpovědělo správně 5, dva zodpověděli špatnou možnost „není uvedeno“ a jeden „stovky“. Úspěšnost u dívek byla tedy 88 %, u chlapců 63 %. Celkem bylo správných odpovědí u této otázky 19 z 24, to je úspěšnost 79 %.

Otázka č. 9: „S jakým časovým odstupem od svého prvního e-mailu odeslal Průša svůj druhý e-mail?“

Odpověď na tuto uzavřenou otázku opět vyplývá z kontextu článku. Stejně jako u otázky číslo 8 se dá vyčíst z informací o tom, že pachatel vyhrožoval zprávou, v tomto znění „Nakonec podle obžaloby Průša dodal, že atentát spáchá, pokud do dvou měsíců nenastanou „pozitivní změny týkající se občanů Česka“.“ a dále „...po uplynutí lhůty poslal Průša svůj druhý e-mail...“. Z toho vyplývá, že správná odpověď na tuto otázku je „zhruba dva měsíce“.

Dvě dívky odpověděly na otázku špatnou odpovědí „není uvedeno“, 14 dívek odpovědělo správně, to je 88 %. Stejně tak dva chlapci odpověděli špatně, 6 jich odpovědělo správnou možností, úspěšnost byla u chlapců 75%. Celkový počet správných odpovědí byl 83 %.

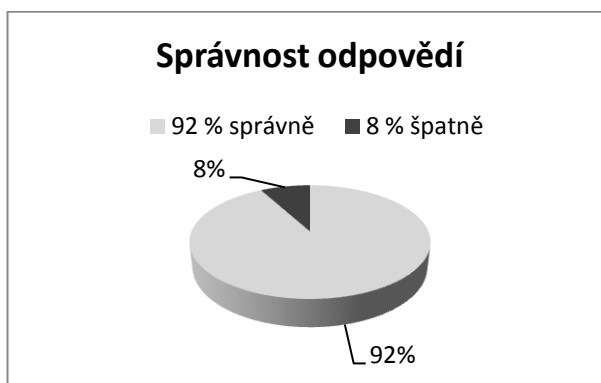

Druhá část

Otázka č. 10: „*Jak pachatel působil na své okolí?*“

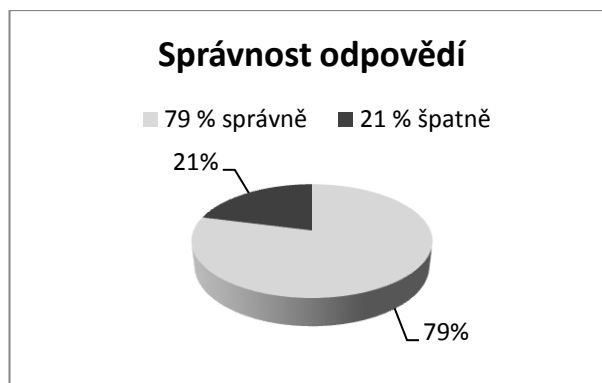
V této otázce jsme chtěli zjistit, zda jsou respondenti schopni formulovat, jak Zbyněk Průša působil na své okolí přesto, že byl schopen vyhrožovat lidem atentátem. Jako správné odpovědi u této otevřené otázky jsme přijímali formulace jako „*tichý muž s prořídými vlasy, mírumilovný, ochotný*“, „*mírumilovný člověk ochotný pomáhat*“, „*neagresivní, pouze v tíživé situaci*“, „*mírumilovný člověk, jenž je ochoten pomáhat*“, atp. Špatná odpověď se u dívek vyskytla dvakrát ve znění „*obdivovatel totalitních režimů*“. Tuto odpověď jsme zaznamenali již u předprůzkumu, je však špatná, neboť v textu stojí „*Protože se zajímal o členství v Dělnické straně a policie u něj při prohlídce objevila plakáty s nacistickou propagandou, obžaloba Průšu označila za obdivovatele totalitních režimů. Jeho extrémistické sklony však znalec nepotvrdil.*“ Chlapci byli schopni odpovědět správně ve všech případech, u dívek se špatná odpověď vyskytla ve dvou dotaznících (správnost u dívek 88 %).

Celkový počet správných odpovědí u této otázky byl 22, to je 92 % správně zodpovězených otázek.

Otázka č. 11: „*Kde se Průša přiznal?*“

Pomocí této otázky zjišťujeme, zda jsou respondenti schopni zjistit, kde pachatel přiznal, že e-maily psal. Otázka je uzavřená a správná odpověď na ni je „*u výpovědi*“. Dívky odpověděly správně ve 12 případech, 4 odpovědi byly špatné. Z chlapců odpovědělo správně sedm, jedna odpověď byla nesprávná. Správných odpovědí je tedy 19, což je 79% úspěšnost.

Otázka č. 12: „Proč se exministr Kalousek rozhodl ponechat si zrovna Příšovy zprávy, když výhrůžných e-mailů chodí do jeho kanceláře takové množství?“

U této uzavřené otázky jsme chtěli znát správnou možnost „protože se netýkaly pouze jeho osoby“. V textu stojí přímo citace exministra financí „Byly to zprávy, které se týkaly nejen mé osoby, ale i jiných lidí. Proto jsem se rozhodl věc předat policii,“ vysvětlil exministr.“.

Všech 24 odpovědí bylo zodpovězeno správnou možností. Otázka má tedy 100% úspěšnost.

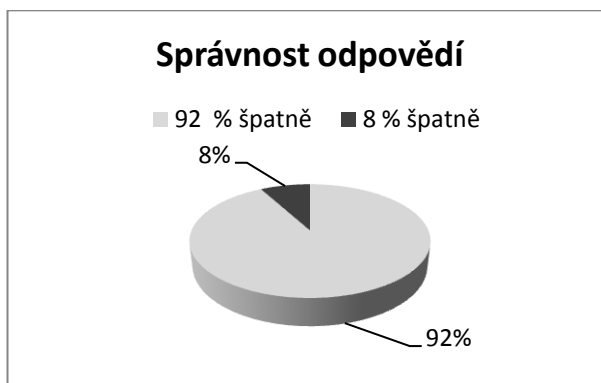
Otázka č. 13: „Co je z hlediska trestního práva podmínka?“

U této otázky jsme brali v potaz mnohá vysvětlení a formulace odpovědi, které odpovídaly charakteru podmíněného trestu. Jedna dívka odpověděla špatně „odložení trestu“, neboť to neodpovídá přímému charakteru podmínky, kdy pachatel nesmí během dané lhůty spáchat žádný čin, který by jej poslal ihned do vězení.

Jedna dívka odpověděla špatně, jeden chlapec neodpověděl na otázku vůbec. Zbytek odpovědí jsme přijali jako správný. Mezi přijatými odpověďmi se nacházela vyjádření jako „trest, který je odložen na nějakou dobu a když pachatel něco provede, jde nepodmíněně do vězení“, „podmínka je trest, který probíhá na svobodě, ale pokud by jsme spáchali přestupek a byli v podmínce, tak půjdeme do vězení. Je to období v kterém nesmíme spáchat

trestný čin.“, „obžalovaný nejde do vězení, ale po dobu, na kterou mu byla vyměřena, se nesmí dopustit trestné činnosti či přestupku“ nebo „podmínka je výstraha, že pokud pachatel, který se dopustil trestného činu, spáchá opakovaně nějaký čin, čeká ho vyměřený trest“ a další.

Můžeme tvrdit, že žáci této školy jsou více obeznámeni s pojmem „podmínka“, než žáci školy, ve které jsme prováděli předprůzkum. Správnou formulaci dokázalo napsat 15 dívek (94 %) a 7 chlapců (88 %). Správných odpovědí u této otázky bylo tedy 22, to je 92 %.

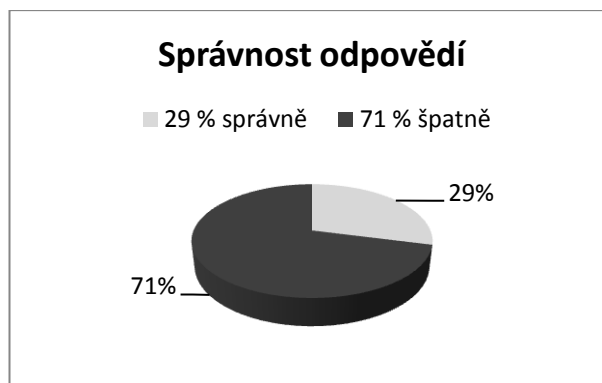

Otázka č. 14: „Co hrozí Průšovi, pokud v nejbližších dvou letech spáchá nějaký trestný čin?“

Tato otázka je záměrně položena tak, že délka podmínky neodpovídá délce toho, na co se ptáme. Průšovi vyměřil soud „dvouletý trest, podmíněně odložený na čtyři roky“ – podmínka je tedy čtyřletá. V otázce se však ptáme na dva roky. Zkoumáme tím bystrost respondenta a jeho schopnost vnímat dostatečně zadaný text.

Nejčastější špatnou odpovědí byla možnost „čtyři roky vězení“, což si vysvětlujeme tím, že respondenti vycházeli z formulace délky trestu, kterou nebyli schopni dostatečně dešifrovat.

Z chlapců dokázali odpovědět správnou možností „dva roky vězení“ tři chlapci, což je úspěšnost 38 %. Z dívek odpověděly správně 4, to je 25%. Celková úspěšnost této otázky byla 7 odpovědí, to je 29 %.

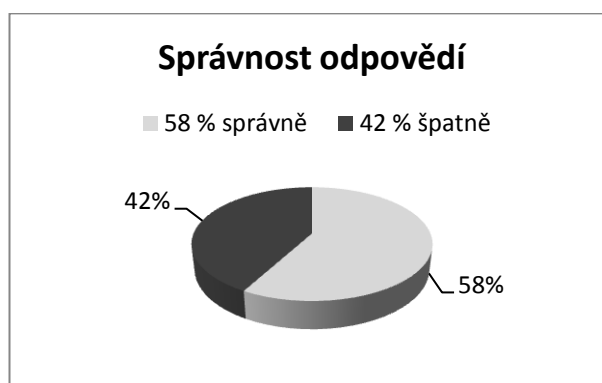

Otázka č. 15: „Čí výroky jsou v článku citovány?“

Stejně, jako u prováděného předprůzkumu, jsme jako správnou odpověď přijali minimálně čtyři citované osoby, které vystupovaly v textu. Tato otázka byla uzavřená a respondent měl možnost vypsát všechny účastníky citované v textu.

Pouze jeden z chlapců na otázku vůbec neodpověděl, zbylých sedm dokázalo osoby citované v textu vypsát, to je 88% úspěšnost. Dívky odpověděly všechny, devět z nich však odpovědělo nedostatečnou formulací, jedna dívka například odpověděla napřed „*Průšovi obhájkyň Marie Šebelové; Vladimír*“ – tuto odpověď však škrtl a napsala pouze „*Zbyňka Průši*“. Jiná dívka uvedla pouze „*pana Zbyňka Průši a pana Miroslava Kalouska*“, což je také nedostatečná odpověď. Úspěšnost u dívek byla tedy 56 %.

Celkový počet správných odpovědí byl u této otázky 14, to je 58 %.

Třetí část

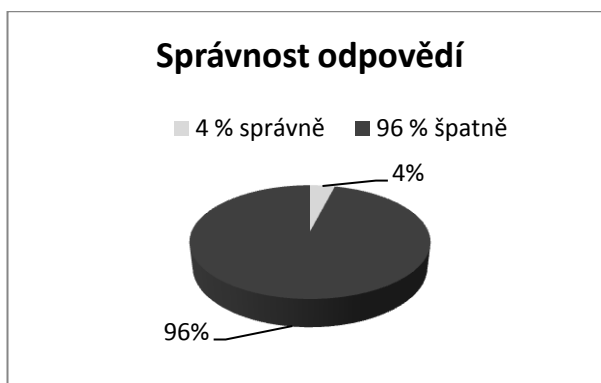
Otázka č. 16: „*Jakým jiným pojmenováním bývá v právním systému nazýván návladní?*“

Jak jsme již uvedli u předprůzkumu, pojem „návladní“ je zastaralejší pojem pro státního zástupce, což je také správná odpověď. Tato otázka byla otevřeného typu a respondent měl sám určit, o koho se jedná. Správnou odpovědí na tuto otázku je „*státní zástupce*“.

V této škole nebyl ani jeden chlapec schopen napsat tuto odpověď správně. Objevovala se zde spojení jako „*státní žalobce*“ či „*státní obhájce*“, která nejsou správná. Například termín „*státní žalobce*“ je spojení dvou rozdílných osob v trestním řízení, a to státního zástupce a žalobce.

U dívek nebyla úspěšnost o moc lepší, pouze jedna dívka byla schopna odpovědět správně. Dále se zde objevovaly formulace jako „*soudce*“, „*senát*“, „*rada*“, „*právník obžalovaného*“ atp. Několik dívek neodpovědělo na otázku vůbec.

Celková úspěšnost této otázky byla tedy 1 odpověď, to je 4 %.

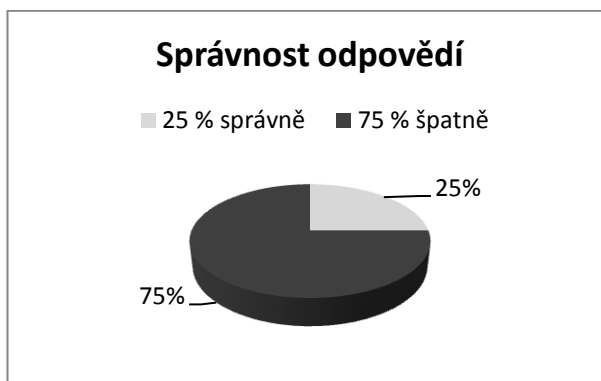
Otázka č. 17: „*Koho návladní zastupuje?*“

Již v předprůzkumu jsme uvedli, že státní zástupce obhájí stát ve věcech obžaloby. Správnou odpovědí je tedy „*stát*“. („*Státní zástupce zejména dohlíží na to, aby v přípravném řízení (tj. ještě předtím, než se věc dostane před soud) nebyl porušován zákon ze strany orgánů činných v trestním řízení, vypracovává a podává obžalobu proti obviněnému a v řízení před soudem pak vystupuje jako strana (jakýsi „protihráč“ obžalovaného, který zastupuje stát)*“³⁰)

Mezi špatnými odpověďmi této otázky otevřeného typu se nacházely odpovědi jako „*policii*“, „*soudce*“, „*obžalovaného*“, atp.

³⁰ DUDÁK, Vladislav. *Občanská nauka pro střední odborné školy a pro studijní obory SOU*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2003. s. 176 ISBN 80-723-5233-4.

Dva chlapci byli schopni odpovědět správně, to je 25% úspěšnost. Z dívek byly schopny odpovědět správně 4, to je také 25 % správně. Celkový počet správných odpovědí je tedy 6 z 24, což je 25 %.

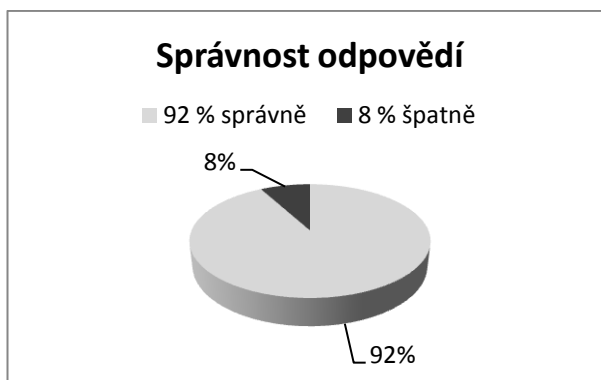
Otázka č. 18: „Proč se podle tebe rozhodl Průša situaci řešit tím, že spáchal trestný čin?“

U této otázky otevřeného charakteru opět zkoumáme vlastní názory respondentů a zjišťujeme případné názorové skupiny studentů. Ty, které se nějakým způsobem vymykají, nebo nejsou zodpovězené vůbec, považujeme za nesprávné.

Mezi odpověďmi, které jsme přijali jako správné, se nacházely formulace jako „protože byl bezradný a lidé v tísní dělají věci, které by za normálních podmínek neudělali“, „byl ve špatné životní situaci“, „byl na dně“, „byl zoufalý“, „neviděl jiné východisko“, „Své problémy chtěl někde ventilovat. Ne zrovna vhodně“, atp.

Jako nesprávné odpovědi jsme považovali například „chtěl se politikům pomstít“ – tento názor se vymyká ostatním názorům. Pachatel Průša byl ve špatné životní situaci a nedokázal problém řešit u sebe, svalil jej tedy na jiné, nešlo o potrestání politiků.

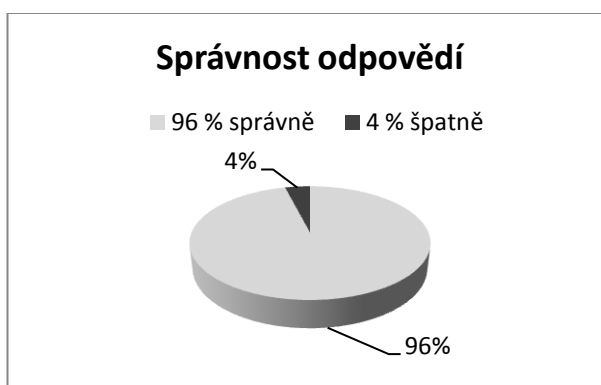
Zbylé odpovědi byly všechny správné, sedm chlapců odpovědělo vhodnou formulací (správnost 88 %), z dívek jedna neodpověděla vůbec, zbylých 15 odpovědí bylo správně, to je 94 %. Celkem bylo správných odpovědí u této otázky 22, to je 92% správnost odpovědi.

Otázka č. 19: „Proč atentát není správným řešením osobních problémů?“

U této otázky zkoumáme rovněž názorové skupiny respondentů. Nejčastěji se objevovaly formulace ve smyslu, že atentát není správným řešením osobních problémů proto, že tím pachatel ublíží nejen sobě, ale i svému okolí a nic se tím nevyřeší, pouze zhorší. Objevovaly se takovéto odpovědi: „Své problémy musíme řešit sami, ne je řešit tak, že budem vyhrožovat jiným“, „většinou při atentátu zemřou i nevinní lidé“, „může zabít nevinné osoby“, „protože se tím nic nevyřeší, ba naopak ještě se to může zhoršit“ nebo „atentát není správným řešením jakéhokoliv problému“.

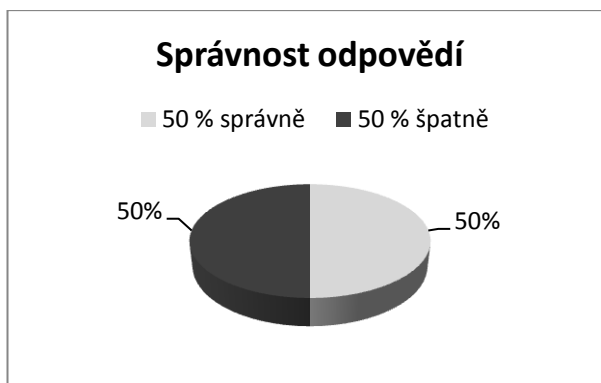
Jedna dívka neodpověděla na otázku vůbec, zbytek odpovědí jsme akceptovali jako správné, celkem bylo tedy 23 správných odpovědí (96 %).

Otázka č. 20: „Proč soudce vynesl tak mírný trest?“

U této otázky akceptujeme jako správnou odpověď „soucít soudu“, nikoliv v mnohých případech zodpovězenou možnost „nedostatečné důkazy“. V textu totiž stojí „Mírný trest soud odůvodnil mužovou tíživou sociální situací. „Z důkazu nevyplývalo, že by chtěl výhrůžky naplnit,“ podotkl také předseda senátu Alexander Sotolář.“ Je zde tedy zmínka o soucitu soudu i o důkazech, které nedokázaly usvědčit pachatele z toho, že trestný čin chtěl opravdu spáchat. Důkazy nejsou však nedostatečné a nezavinily mírný trest vyneseny soudcem.

Z chlapců odpověděli správně dva (25 %), dívčí skupina byla úspěšnější, správnou odpověď zde zvolilo 10 respondentek, to je 63% úspěšnost této skupiny. Správných odpovědí celkově bylo u této otázky 12, to je 50%.

Otázka č. 21: „*Je něco, čemu jsi v textu nerozuměl, nad čím jsi přemýšlel?*“

Otázka opět zjišťuje, zda respondentům některé otázky či části textu dělaly větší potíže. Stejně, jako u předprůzkumu, i zde se objevovala odpověď „*návladní*“ – celkem se v dotaznících zodpovídaných studenty této školy objevilo 5x. Jednou se objevila i odpověď „*Jak Průša působí na své okolí (dá se vykládat různě)*“, v textu však stojí „*Dvaadvacetiletého Zbyňka Průšu rodiče a přátelé vykreslují jako „mírumilovného člověka ochotného pomáhat*“.“ – odpověď by proto nemělo být nijak těžké formulovat.

7.2. Škola B

Tato škola nám poskytla značný počet respondentů, neboť se jedná o školu, ve které se nachází mnoho studentů různých oborů. Mezi studenty jsou maturitní i učňovské obory. Na rozdíl mezi nimi však nebudeme upozorňovat a budeme brát školu jako celek.

Ve čtyřech třídách se v době průzkumu nacházelo 54 studentů, kteří mohli dotazníkový průzkum podstoupit. Graf opět vizuálně doplňuje správnost odpovědí celkově a nezaměřuje se na odpovědi jednotlivých skupin.

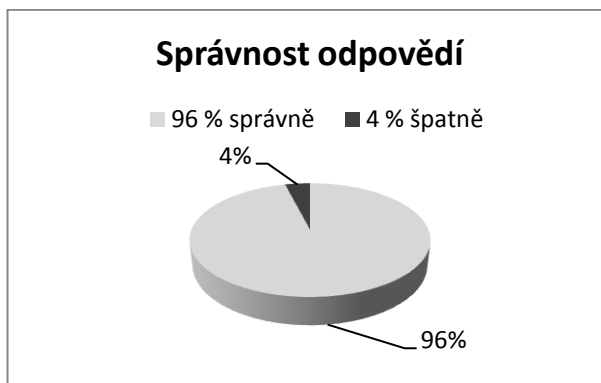
První část

Otázka č. 1:

Pomocí této otázky jsme zjistili, že ve třídách se celkem nacházelo 28 dívek a 26 chlapců různých oborů.

Otázka č. 2: „*Jak se člověk, který hrozil atentátem, jmenoval?*“

Správnou odpověď „*Zbyněk Průša*“ dokázalo napsat 27 z 28 dívek, jedna napsala „*Zdeněk Průša*“, správnost odpovědí u dívek byla tedy 96 %. Z chlapců správnou odpověď napsalo 25 respondentů, jeden udělal stejnou chybu, když napsal „*Zdeněk Průša*“. Úspěšnost u chlapců byla tedy také 96 %. Celkový počet správných odpovědí byl u druhé otázky na této škole 52 z 54 (96 %).

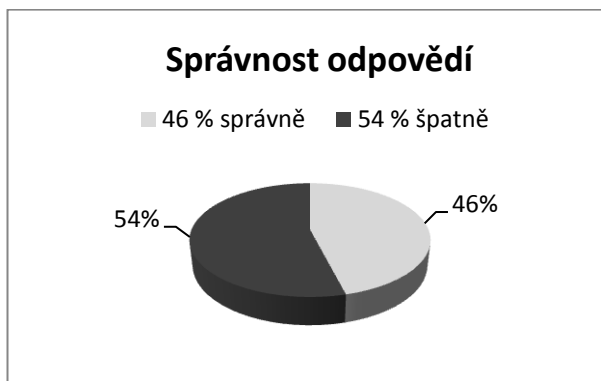

Otázka č. 3: „*Jaký trest pachateli hrozil?*“

Otázku, u které jsme chtěli znát odpověď „*mnohaletý trest vězení*“, nebo její alternativy, dokázalo zodpovědět správně 15 dívek, u 13 byla odpověď nesprávná. Chlapci odpovídali u této otázky tak, že správnost odpovědí byla 10, to je 38 %.

Jako nesprávné se objevovaly odpovědi jako „*dvouletý trest*“, „*2 roky*“ a u dívek se dokonce objevila odpověď „*atentát*“. Úspěšnost této skupiny je tedy 54%. Jako správnou odpověď jsme přijali i formulace jako „*mnohaleté vězení*“ či „*vězení*“ – tuto odpověď jsme přijali jako správnou, neboť splňuje charakter odpovědi na takto formulovanou otázku.

Celkem bylo správných odpovědí 25, což je 46 %.

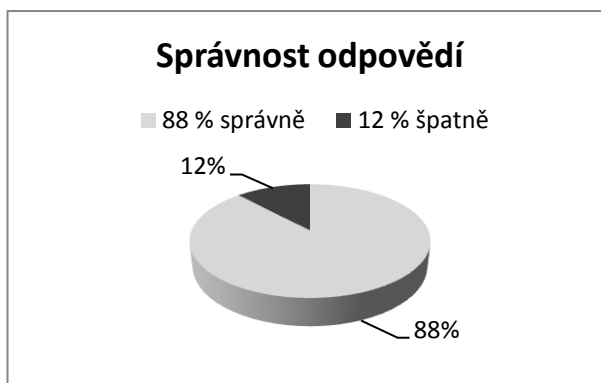

Otázka č. 4: „*Jaký trest byl pachateli vyměřen?*“

U této otázky jsme chtěli po respondentovi odpověď „*dvouletý trest podmíněně odložený na čtyři roky*“, jak stojí v textu článku. Jako správnou odpověď jsme přijali i odpověď „*dostal podmínku*“. Správně odpovědělo osm chlapců, 18 odpovědí bylo špatných, to je 69% úspěšnost. Mezi špatné odpovědi u chlapců patřilo například „*1 rok*“, „*dvouletý trest*“, „*podmínka na 2 roky + 4 roky prodloužení*“ atp.

U dívek bylo správně 13 odpovědí, to je 46 %. Mezi špatnými odpověďmi u této skupiny se nacházely formulace jako „*dvouletý trest*“, „*lhůta na odvolání*“ a jiné.

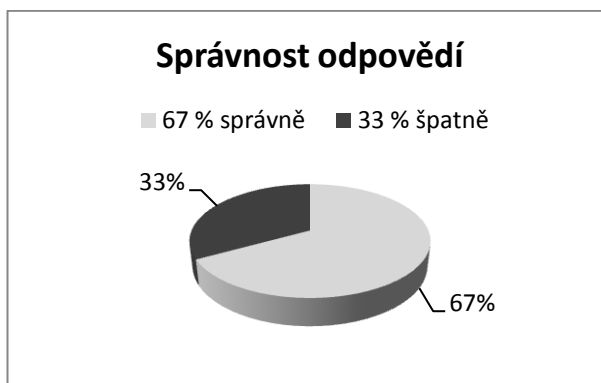
Celkový počet správných odpovědí byl u této otázky 21, to je 88 %.

Otázka č. 5: „*Jaké důvody uváděl Průša pro své chování?*“

U této otázky jsme chtěli znát důvody, na které se pachatel Průša vymlouval pro odeslání svého e-mailu na ministerstvo financí. V textu stojí, jak jsme již uváděli dříve „*Podle svých slov tou dobou více pil, a když se pak jednoho večera vracel podroušený domů, rozhodl se svou tíživou situací „ventilovat“ po svém,*“. Správně je tedy u této otázky uzavřeného typu možnost „*byl podnapilý*“.

22 dívek dokázalo odpovědět správnou možností, správnost odpovědí u této skupiny je tedy 79 %. Chlapců odpovědělo správně 14 z 26, co je 54% úspěšnost. Celkem bylo 36 správných odpovědí, to je 67 %.

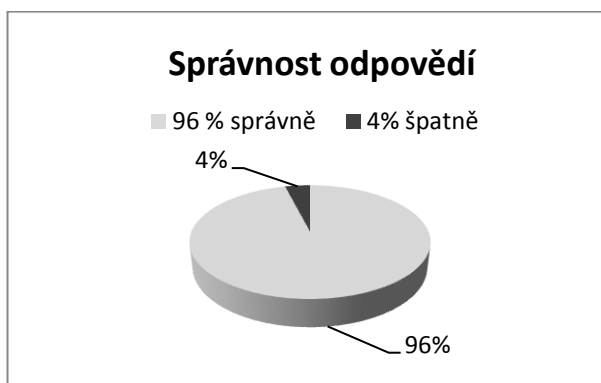

Otázka č. 6: „*Jakým typem atentátu hrozil?*“

Odpověď na tuto otázku opět vyplývá z textu, ve kterém stojí „...*Uvedl také, že má přístup k velkému množství trhavin, že se výbušninami oblepí a pokusí se všechny zlikvidovat najednou uprostřed nějakého důležitého zasedání vlády,*“ řekl návladní Vladimír Mužík.“ Z této citace tedy vyplývá, že pachatel hrozil sebevražedným typem atentátu.

Pouze jedna dívka neodpověděla na tuto otázku správně, zbylých 27 (96 %) dívek bylo schopno vybrat vhodnou odpověď. Rovněž tak jeden chlapec zvolil špatnou možnost

odpovědi („plyn“). Úspěšnost u chlapců tak byla také 25 (96%), stejně jako celková úspěšnost.

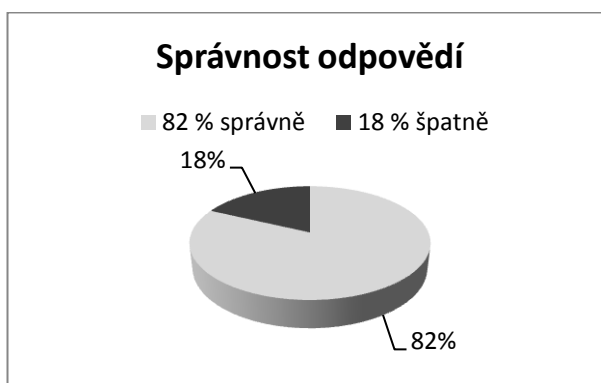
Otázka č. 7: „*Jak policie pachatele vystopovala?*“

V textu článku stojí, že policisté vystopovali pachatele podle druhého e-mailu, který poslal ze svého běžně používaného internetového účtu. V této otevřené otázce jsme tedy chtěli formulovat tuto odpověď.

Jako správné odpovědi jsme přijali možnosti „*podle jeho osobního e-mailu*“, „*přes e-mail*“, „*našli ho díky pravému e-mailu*“ a tak podobně. Za špatnou odpověď jsme považovali „*poslal dvakrát email z jednoho počítače (účtu)*“ – tato odpověď je nesprávná, neboť pachatel poslal první email ze založené adresy „*kalouskuuzbrzosedockas@seznam.cz*“, zatímco druhý e-mail poslal ze své běžně užívané adresy, podle které jej policie již vystopovala.

Jeden chlapec odpověděl nesprávnou odpovědí, dva neodpověděli na otázku vůbec. Správnost odpovědí u chlapců byla tedy 23 odpovědí, což je 88 %. Pět dívek odpovědělo špatnou formulací nebo neodpověděly vůbec, úspěšnost této skupiny je tedy 23 (82 %).

Celkový počet správných odpovědí byl 46, což je 82% úspěšnost.

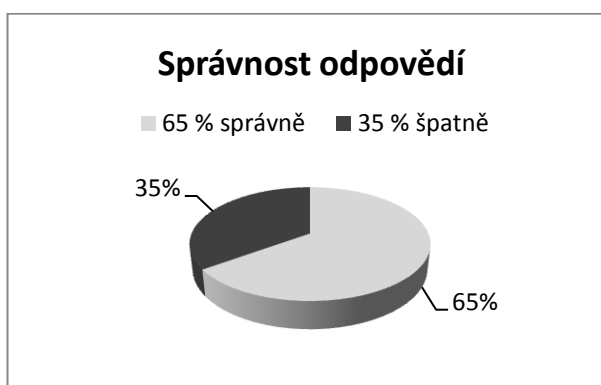

Otázka č. 8: „*Kolik e-mailů poslal Průša Kalouskovi?*“

Z textu vyplývá, že pachatel poslal **svůj druhý e-mail** „*po uplynutí lhůty*“, kterou dal ministrovi financí ve svém **prvním e-mailu**. O žádné další zprávě se v textu nepíše, je tedy logické, že odeslal dva e-maily.

V mnoha případech se však vyskytovala v dotaznících jako vybraná špatná odpověď „*stovky*“, což si vysvětlujeme tím, že dále v textu stojí „*Jen co si trestní senát vyslechl verzi obžalovaného, přišel na řadu Kalousek. Řekl, že výhrůžných e-mailů chodily do jeho pracovních stránek stovky a že v kanceláři vydal pokyn k jejich okamžitému mazání.*“ – „*stovky*“ e-mailů však do kanceláře nechodily od pachatele Průši, ale i od jiných lidí, kteří se rozhodli ministerstvu financí vyhrožovat.

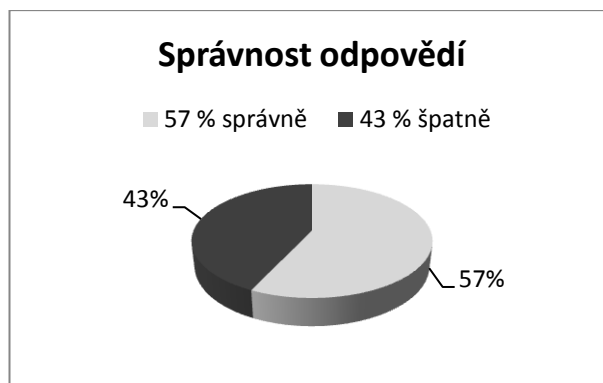
V chlapecké skupině respondentů správnou odpověď zvolilo 15 (správnost 58 %). V dívčí skupině bylo správných odpovědí 20, což je 77 %. Celkový počet správných odpovědí je tedy u této otázky 35, což je 65% úspěšnost.

Otázka č. 9: „*S jakým časovým odstupem od svého prvního e-mailu Průša odeslal svůj druhý e-mail?*“

V textu stojí, že pachatel poslal svůj první e-mail, ve kterém stálo, „...že atentát spáchá, pokud do dvou měsíců nenastanou „*pozitivní změny týkající se občanů Česka*“.“, posléze se zde píše, že „*Tři dny po uplynutí lhůty Kalouskovi poslal další e-mail...*“ – z tohoto tedy vyplývá, že svůj e-mail pachatel odeslal zhruba dva měsíce po sobě.

19 dívek (68%) odpovědělo správnou možností „*zhruba dva měsíce*“. Chlapců odpovědělo správně 12, což je 46 %. Celkem bylo u této otázky 31 správně zvolených odpovědí (57%).

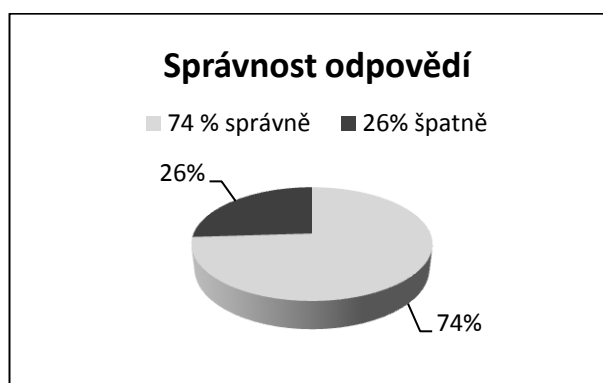

Druhá část

Otázka č. 10: „*Jak pachatel působil na své okolí?*“

Mezi správné odpovědi, kterých bylo u chlapců 19 (73 %) a u dívek 21 (75 %) jsme přijali formulace „*jako mírumilovný, ochotný člověk*“, „*jako mírumilovný člověk, ochotný pomáhat*“, „*mírumilovný člověk*“ atd. Za nesprávné a nepřesné jsme považovali formulace jako „*působil jako strašný člověk*“, „*zle*“, „*divně*“ nebo „*byl to nacist a zajímal se o členství v dělnické straně, byl to obdivovatel totalitních režimů*“ – podobná odpověď se vyskytla také u respondentů při předprůzkumu, jak jsme však uváděli, není správná. „*Protože se zajímal o členství v Dělnické straně a policie u něj při prohlídce objevila plakáty s nacistickou propagandou, obžaloba Průšu označila za obdivovatele totalitních režimů. Jeho extrémistické sklony však znalec nepotvrdil.*“ V textu stojí, že nacist a extrémista podle znaleckého posudku není.

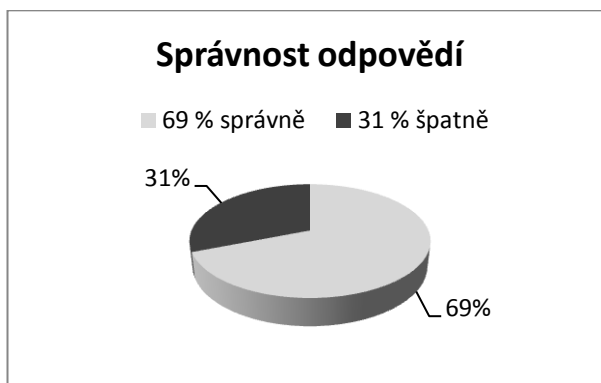
Celkový počet vhodně zformulovaných odpovědí byl u této otázky 40, což je 74% úspěšnost.

Otázka č. 11: „Kde se Průša přiznal?“

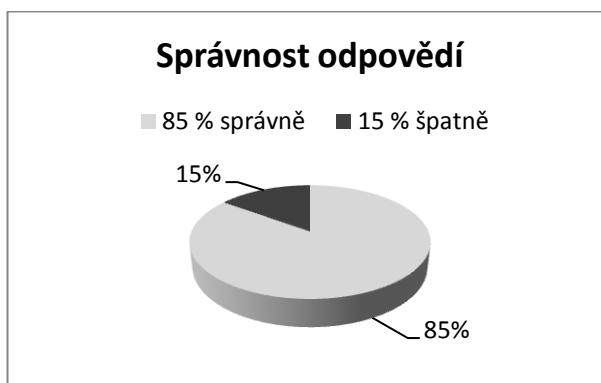
U této otázky uzavřeného typu jsme chtěli po respondentech vybrat správnou možnost „u výpovědi“.

Pouze tři chlapci neodpověděli správnou možností a zvolili špatnou (všichni tři zvolili možnost „u soudu“). Správně jich tedy odpovědělo 23, to je 88 %. Dívky byly v této otázce méně úspěšné, špatnou odpověď zvolilo 14 studentek, správnost odpovědi je u této skupiny 50 %. Výsledek této otázky byl 37 správných odpovědí, tedy 69%.

Otázka č. 12: „Proč se exministr Kalousek rozhodl ponechat si zrovna Průšovy zprávy, když výhružných e-mailů chodí do jeho kanceláře takové množství?“

Správnou odpověď „protože se netýkaly pouze jeho osoby“ zvolilo 18 chlapců (69 %), zbytek udal špatnou odpověď. Dívky byly v této otázce velice úspěšné, všech 28 zvolilo řádnou odpověď (100 %). 46 odpovědí bylo tedy správně, to je 85% úspěšnost.

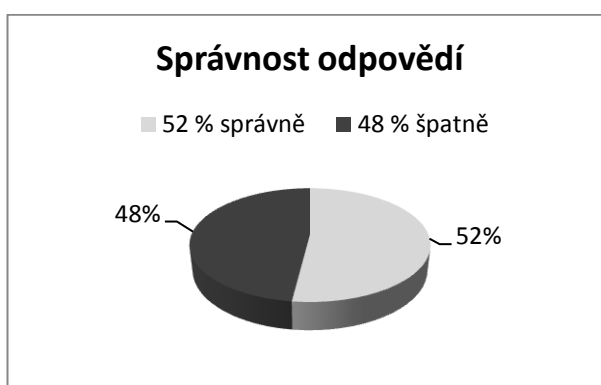

Otázka č. 13: „Co je z hlediska trestního práva podmínka?“

Jako správnou jsme u této otázky brali odpověď „že se může vyhnout trestu, když do požadovaného datumu nespáchá jiný trestný čin“, „že bude na svobodě, ale nesmí spáchat jiný trestný čin“, „vyšetřován na svobodě a během podmínky nesmí udělat žádný trestný čin“, „trestanec je na svobodě, ale když poruší podmínku, zavřou ho do vězení“.

Mezi nevyhovující a nedostatečné jsme zařadili odpovědi jako „*1 rok vězení*“, „*že může svůj trest odpykat venku ne ve vězení (nesmí udělat průser ani opustit město)*“ nebo „*je na určitý čas před vězením a je to za menší tresty*“ – ani jedna z těchto odpovědí neodpovídá charakteru podmíněného trestu, kdy obžalovanému hrozí dva roky vězení, pokud se během čtyřleté podmínky dopustí přečinu proti právu. Mezi špatné odpovědi jsme také zařadili nezodpovězené otázky.

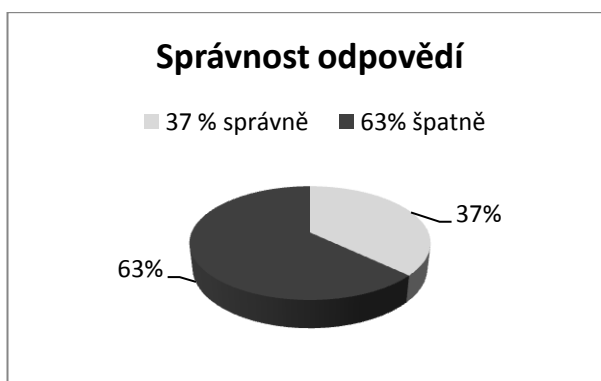
14 chlapeckých respondentů odpovědělo vhodnou formulací, to je 54% úspěšnost. Z dívek odpovědělo vyhovující formulací 14 dotazovaných (50 %). Studenti tedy byli úspěšní ve 28 případech, to je 52% úspěšnost této otázky.

Otázka č. 14: „*Co hrozí Průšovi, pokud v nejbližších dvou letech spáchá nějaký trestný čin?*“

Již u vyhodnocení výsledků u předchozí školy jsme zmiňovali, že v tomto případě jsme chtěli po studentech znát správnou odpověď „*dva roky vězení*“.

Sedm chlapců (27%) vyčetlo z textu správnou odpověď, z dívčí skupiny odpovědělo správně 13 studentek (46%). Respondenti byli schopni odpovědět správně ve 20 případech, to je 37% úspěšnost této otázky.

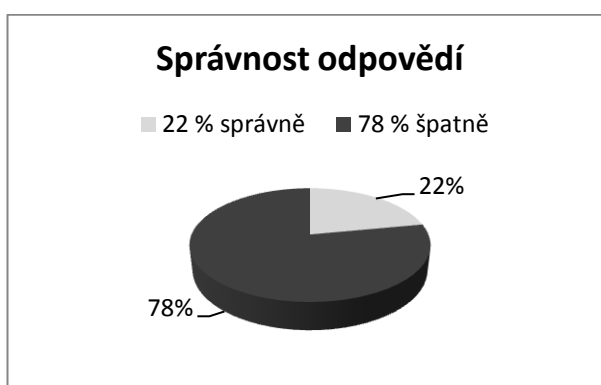
Otázka č. 15: „Či výroky jsou v článku citovány?“

Stejně, jako u předchozích škol jsme jako správnou odpověď přijali minimálně čtyři vypsané osoby, které se v článku projeví citovaným výrokem.

Počet chlapců, kteří odpověděli u této otázky správnou formulací, je sedm, úspěšnost je tedy 27%. Devět dívek (32 %) bylo schopno tuto otázku zodpovědět správným výpisem citovaných účastníků.

Mezi špatné odpovědi jsme zařadili nedostačující počet citovaných výroků, nevyplněné odpovědi a také ty špatné, jako odpovědi jako „ničť“, nebo pouhé „Průšovi“.

Úspěšní byli respondenti ve 12 případech, tento nevelký počet dosahuje 22%.

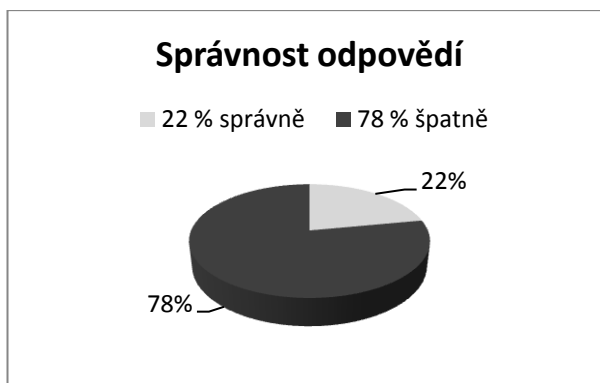
Třetí část

Otázka č. 16: „Jakým jiným pojmenováním bývá v právním systému nazýván návladní?“

Správnou odpověď „státní zástupce“ byl z chlapců schopen zodpovědět pouze jeden respondent. Úspěšnost zde byla tedy 4%. Dívky byly v této otázce o něco úspěšnější, celkem 10 (36%) odpovědělo správně.

Jako špatné jsme brali například odpovědi „předseda senátu“, „právník“, „žalobce“ nebo „Vladimír Mužík“ – tato odpověď by byla správná, pokud bychom se ptali, kdo v textu představuje návladního. Ptali jsme se však na jeho nazývání v právním systému, nikoliv v textu samotném.

Dvanáct odpovědí z 54 bylo správně, což je 22% úspěšnost.

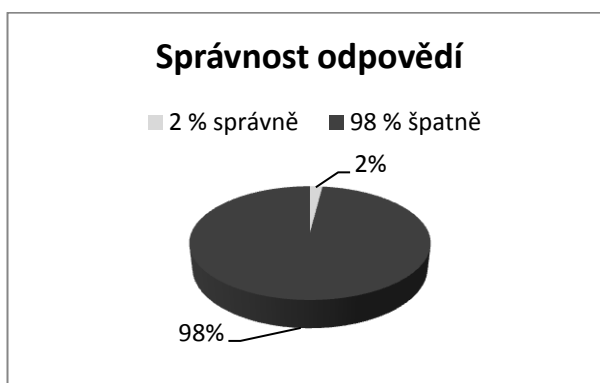

Otázka č. 17: „Koho návladní zastupuje?“

V této otázce jsme u studentů této školy zaznamenali velké nedostatky ve znalostech základního práva. Z 54 respondentů totiž správnou odpověď „*zastupuje stát*“ dokázal napsat pouze jeden respondent. Z dívek neodpověděla správně ani jedna.

Objevovaly se zde špatné a nesprávné odpovědi jako „*Marie Šebelová*“, „*soudce*“, „*tu dobrou stranu*“, „*žalobce*“ a tak podobně.

Nízká úspěšnost této otázky byla tedy 2%.

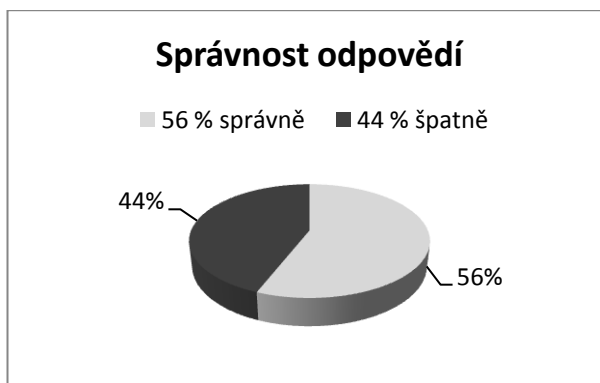
Otázka č. 18: „Proč se podle tebe rozhodl Průša situaci řešit tím, že spáchal trestný čin?“

U této otázky opět hledáme formulování názorových skupin. Nejčastější odpovědi, kterou jsme přijali jako správnou, bylo „*Byl na dně*“, dále jsme přijali „*byl zoufalý a opilý*“, „*psychické selhání*“, „*byl v afektu a zaslepen nenávistí a zlobou, nebyl schopen přemýšlet*“, „*bylo to zoufalé jednání, kterým si myslel ve svém stavu že něco změní*“ a tak podobně. Správné odpovědi měly hezkou myšlenku, někteří respondenti se nad otázkou zamýšleli správným způsobem.

Mezi špatné jsme zařadili nezodpovězené otázky a formulace jako „*nejlepší způsob*“, „*protože to jinak nešlo*“, „*protože měl dost toho, co se tu děje*“ atp.

Z chlapců odpovědělo správně 11, 7 neodpovědělo vůbec a osm odpovědí se vymykalo. Vhodnou formulaci dokázalo vymyslet 42 % chlapeckých respondentů. Dívky odpověděly vhodně v 19 případech (68 %).

Odpovědi, které jsme uznali za vyhovující, bylo u této otázky celkem 30, což odpovídá 56 %.

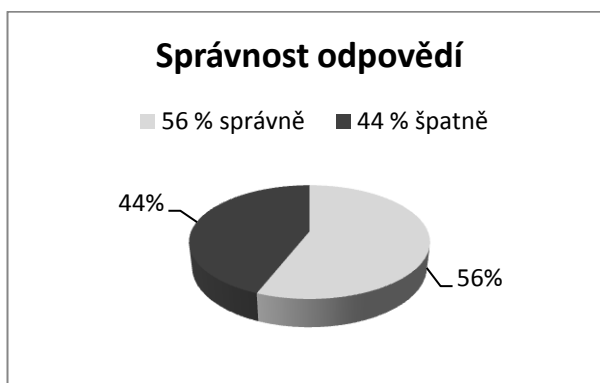

Otázka č. 17: „Proč atentát není správným řešením osobních problémů?“

Nejčastějším názorem u obou skupin respondentů bylo, že atentátem se nevyřeší problémy jedince, ale ohrozí tím i nevinné lidi, kteří nemají s jeho problémy nic společného. Mezi správné jsme zařadili odpovědi „dá se to řešit i rozumnější cestou“, „nevyřeší se tím problémy, jen bude situace daleko horší“, „protože by to odneslo více lidí“, „ohrozí tím i jiné lidi, kteří za nic nemůžou“, atp. Tři respondenti dokonce uvedli, že je to nesprávné, protože se jedná o vraždu.

Jako nedostatečné jsme označili odpovědi jako „pro někoho ano, pro někoho ne!“, „když jsou výbušniny, není co řešit“ nebo „protože si stejně nepomůžeme a jiný idiot zaujme jeho místo“ a také nezodpovězené otázky, kterých bylo celkem 11.

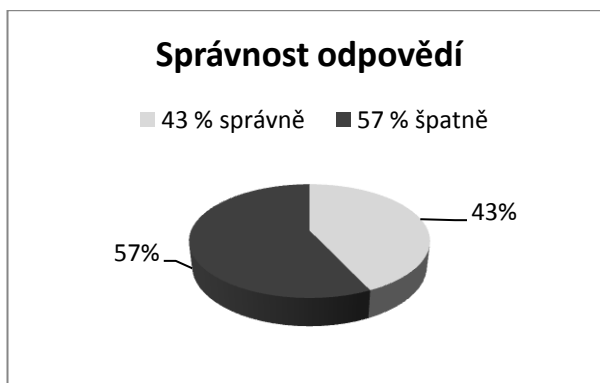
Chlapců odpovědělo správně 12 (43 %), dívek 18 (65%). Celkem tedy dokázalo správně odpovědět 30 respondentů z 54, což je 56 %, stejně jako u předchozí otázky.

Otázka č. 20: „Proč soudce vynesl tak mírný trest?“

Nejvhodnější odpověď „soudit soudu“ dokázalo vymyslet 12 chlapců, což je 46 %.
Dívčí skupina dokázala odpovědět tuto možnost v 11 případech (39 %).

23 odpovědí bylo tedy zodpovězeno vhodně, což znamená, že úspěšnost byla u této otázky 43 %.

Otázka č. 21: „Je něco, čemu jsi v textu nerozuměl, nad čím jsi přemýšlel?“

V této otázce, kde mohl respondent vyjádřit, zda mu v textu dělalo něco problém, se objevily odpovědi jako „Otázka č. 14 je velmi zavádějící, člověk nad odpovědí musí velmi přemýšlet“ – jednalo se o otázku, která se ptala na to, co Průšovi hrozí, pokud v dalších dvou letech spáchá trestný čin. Tato dívka otázku č. 14 zodpověděla nesprávnou odpovědí.

Další respondenti uváděli, že se zamýšleli nad otázkami mimo text, proč pachatele nezavřeli do vězení, jednomu respondentovi dělал problém časový odstup Průšova e-mailu. Další respondent přemýšlel nad trestem obžalovaného a jednou se objevila odpověď „návladní“.

7.3. Škola C

Tato škola, kam nám byl umožněn přístup, má od každého ročníku jednu třídu. Ve třídě druhého ročníku se nacházelo 26 studentů. V citacích respondentů jsme opět nedělali žádné stylistické ani gramatické úpravy a prezentujeme je tak, jak se objevovaly v dotaznících.

První část

Otázka č. 1:

Pomocí této otázky jsme se dozvěděli, že se v této třídě nacházelo 10 chlapců a 16 dívek.

Otázka č. 2: „*Jak se člověk, který hrozil atentátem, jmenoval?*“

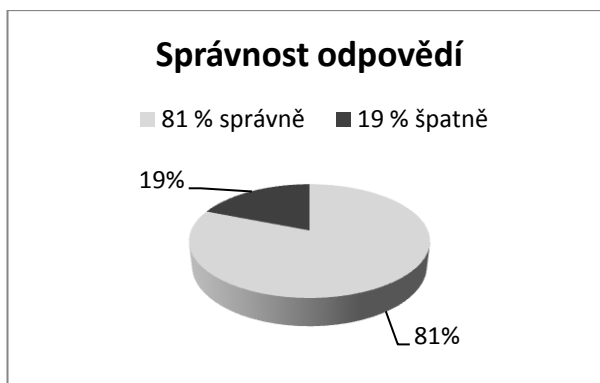
Odpověď „*Zbyněk Průša*“, která je pro tuto otázku jediná možná, správně zodpovědělo všech 16 dívek a 10 chlapců. Správnost odpovědí je tedy i této otázky 100 %.

Otázka č. 3: „*Jaký trest pachateli hrozil?*“

Jako vhodné jsme přijali odpovědi „*mnohaletý tret vězení*“, „*mnohaletý*“ a podobně. Mezi nesprávné jsme zařadili odpovědi jako „*čtyři roky ve vězení*“, „*dvouletý trest podmíněně odložený na čtyři roky*“, „*šestiletý*“ nebo „*není uvedeno*“.

Dívky odpověděli nesprávně pouze dvě, 14 odpovědí (88 %) bylo zodpovězeno správně. Z chlapců odpovědělo správně 7 (70 %), tři zvolili nevhodnou formulaci odpovědi. Celkový počet správných odpovědí u této otázky byl tedy 21, což je 81% úspěšnost.

Otázka č. 4: „*Jaký trest byl pachateli vyměřen?*“

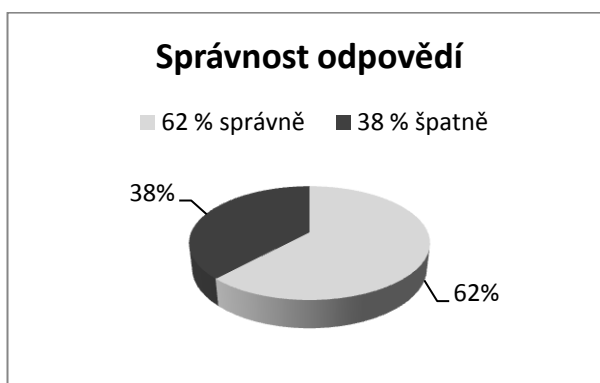
Jak jsme již psali u jiných škol, v textu stojí přímo, „*Tichému muži s krátkými prořídými vlasy soud včera vyměřil dvouletý trest podmíněně odložený na čtyři roky.*“ Neměl by tudíž být pro respondenty problém v textu tuto odpověď najít.

Mezi správné jsme zařadili i odpovědi jako „*dvouletý trest podmíněně*“, „*dvouletý trest vězení podmíněně odložený na čtyři roky*“ nebo „*2 roky podmíněně odložený na 4 roky*“.

Jako špatné jsme vyřadili odpovědi typu „*dvouletá podmínka*“, „*dva roky ve vězení*“, „*dva roky podmínky*“ a jiné.

Deset dívek odpovědělo na tuto otázku otevřeného typu správně, šest zvolilo špatnou odpověď. Správně u této skupiny bylo 63 %.

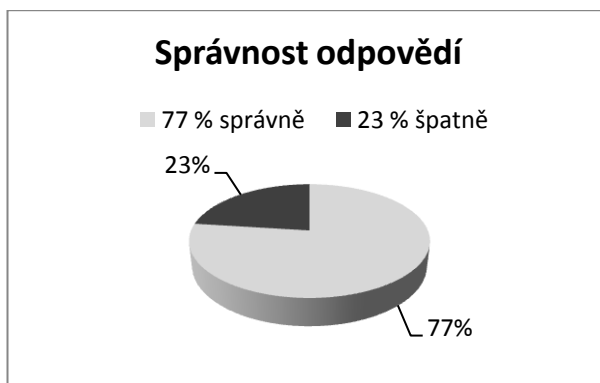
Z deseti chlapeckých respondentů zodpovědělo tuto otázku správně 6 (60 %). Celkem bylo tedy u této otázky 16 správných odpovědí, což je 62% úspěšnost.

Otázka č. 5: „*Jaké důvody uváděl Průša pro své chování?*“

Správnou odpověď „*byl podnapilý*“ dokázalo správně určit 12 dívek, to je 75 %. Chlapci byli v této otázce úspěšní v osmi případech (80 %).

Celkem respondenti správně určili odpověď ve 20 případech, procentuální úspěšnost je tedy 77 %.

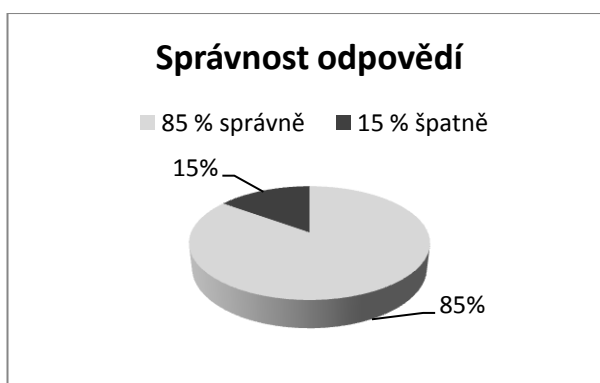

Otázka č. 6: „*Jakým typem atentátu hrozil?*“

Zbyněk Průša hrozil ministerstvu financí tím, „*že se výbušninami oblepí a pokusí se všechny zlikvidovat najednou uprostřed nějakého důležitého zasedání vlády*“. Typ atentátu, kterým hrozil, byl tedy sebevraždný.

Řádnou odpověď dokázalo najít 12 dívčích respondentek (75 %), 4 odpovědi na tuto otázku uzavřeného typu byly špatné a nacházely se mezi nimi špatné možnosti jako „*plyn*“ i „*střelba*“. Chlapci byli v této otázce úspěšnější, všech deset dokázalo zodpovědět otázku vhodnou možností.

Celkem bylo u této otázky 22 správných odpovědí, což je 85% úspěšnost.

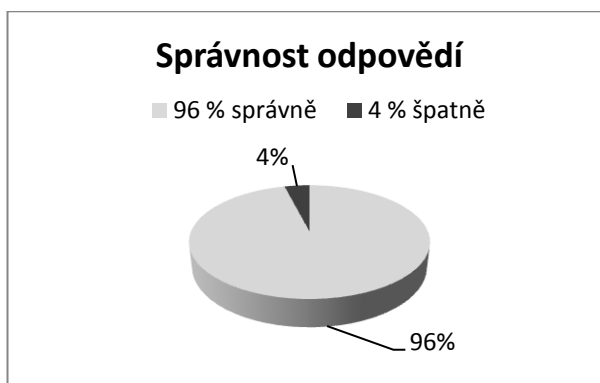
Otázka č. 7: „*Jak policie pachatele vystopovala?*“

15 dívek dokázalo správně napsat, že pachatele Zbyňka Průšu policie vystopovala podle druhého e-mailu, který poslal ze svého běžného účtu na internetu. Mezi správné jsme přijali odpovědi „*pomocí zasláného e-mailu s jeho běžně používané adresy*“, „*druhý email poslal ze své běžné adresy*“, „*druhý e-mail poslal ze své osobní, běžně používané adresy*“ a další správné odpovědi, které dokázaly dopadení formulovat.

Odpověď jedné respondentky jsme museli vyřadit jako nesprávnou, neboť byla napsána ve znění „*po 3 dnech napsal další email, ale ze své běžně používané adresy*“ – tato odpověď je nesprávná, neboť pachatel poslal svůj druhý e-mail přibližně po dvou měsících. Úspěšnost u dívek byla v této otázce 94 %.

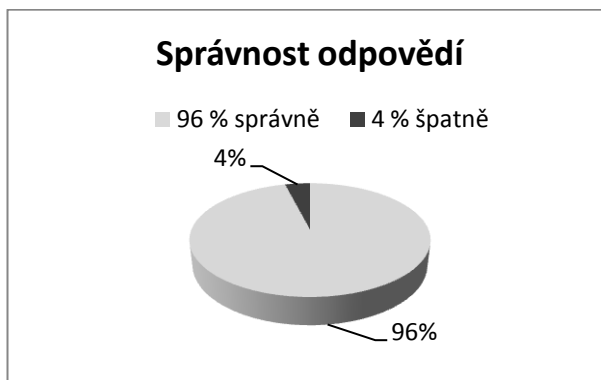
Odpovědi chlapců jsme přijali jako správné všechny a nacházely se zde formulace jako „*druhý email poslal ze své osobní adresy*“, „*pro zaslání druhého emailu použil svojí oficiální adresu*“, „*druhý email, který pan Kalousek dostal, přišel z adresy Zbyňka Průši, takže policie ho brzy vystopovala*“ nebo „*vystopovala místo, z něhož byl poslán druhý e-mail pachatele, který se dal lehce dohledat*“.

Celková úspěšnost této otázky byla 96 %.

Otázka č. 8: „*Kolik e-mailů poslal Průša Kalouskovi?*“

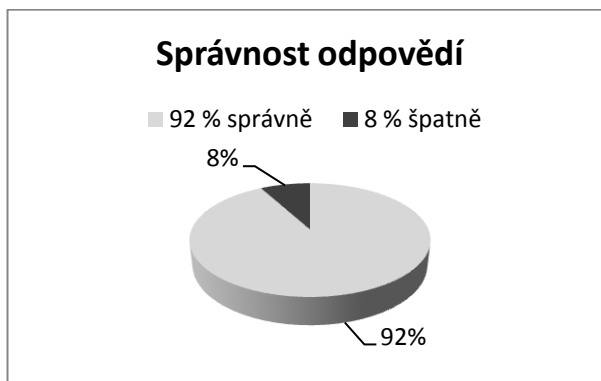
Správnou odpověď na to, jaký byl počet Průšou odeslaných e-mailů, dokázali z textu vyčíst všichni chlapečtí respondenti. V dívčí skupině bylo 15 správných odpovědí z 16, což je 94 %. Úspěšnost tak zde byla 25 odpovědí, to je 96 %.

Otázka č. 9: „*S jakým časovým odstupem od svého prvního e-mailu Průša odeslal svůj druhý e-mail?*“

V této otázce byli opět všichni chlapi úspěšní. U dívek jsme zaznamenali dvě špatné odpovědi (v obou případech „jeden týden“), správnost odpovědí byla v této skupině 88 %.

Správných odpovědí zde bylo celkem 24, což je 92 %.

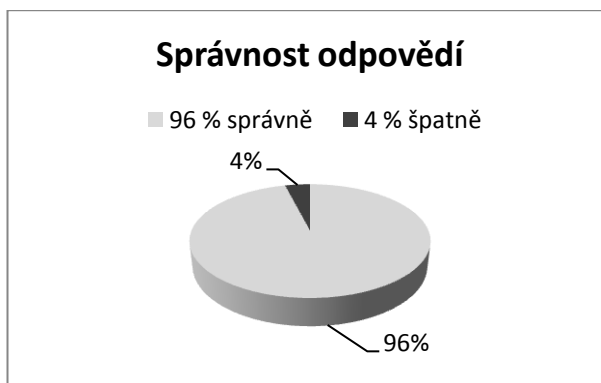
Druhá část

Otázka č. 10: „*Jak pachatel působil na své okolí?*“

U této otázky jsme opět zaznamenali vysoký počet správných odpovědí. V případě dívek jsme přijali všechny odpovědi jako správné. U chlapců se nacházela pouze jedna odpověď, která se vymykala ostatním, a to „*tou dobou více pil z důvodů osobních potíží (vyhazov z práce, hypotéka na domě)*“ – tato formulace sice neodpovídá logice, z hlediska textu je však nesprávná, neboť se zde nachází pachatelův popis v jiném znění.

Mezi správné jsme přijali „klidně, ochotný pomáhat“, „jako mírumilovný a ochotný člověk“, „mírumilovný, tichý a ochotný člověk“, „jako mírumilovný člověk ochotný pomáhat“ a další, podobné odpovědi.

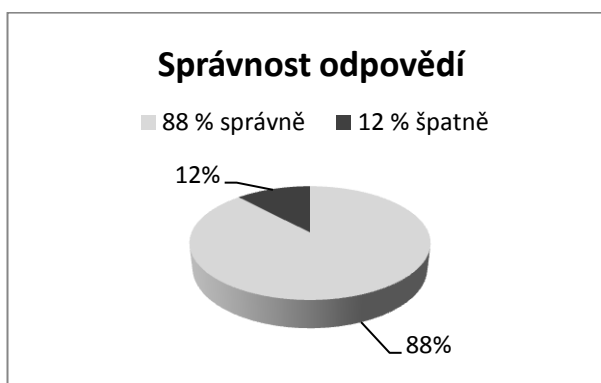
Úspěšnost tak byla u dívek 100% a u chlapců 90%. Počet správných odpovědí celkem byl zde 25, což je 96 %.

Otázka č. 11: „Kde se Průša přiznal?“

Podle věty „Zatímco v dřívější výpovědi na policii se obžalovaný k sepsání ostrých vzkazů vládě doznal, v síni to nepotvrdil, ani nevyvrátil,“ která se nachází v textu publicistického článku, dokázalo devět chlapců (90 %) a 14 dívek (88 %) určit správnou odpověď. Jeden respondent a respondentka označili jako odpověď „nepřiznal se vůbec“, jedna dívka pak označila také špatnou odpověď „u výpovědi“.

Správnost odpovědí je 23, to je 88 % vhodně zvolených možností.

Otázka č. 12: „Proč se exministr Kalousek rozhodl ponechat si zrovna Průšovy zprávy, když výhrůžných e-mailů chodí do jeho kanceláře takové množství?“

Odpověď „protože se netýkaly pouze jeho osoby“ dokázalo určit 100 % respondentů a ani v jednom případě nebyla zaznamenána špatná odpověď.

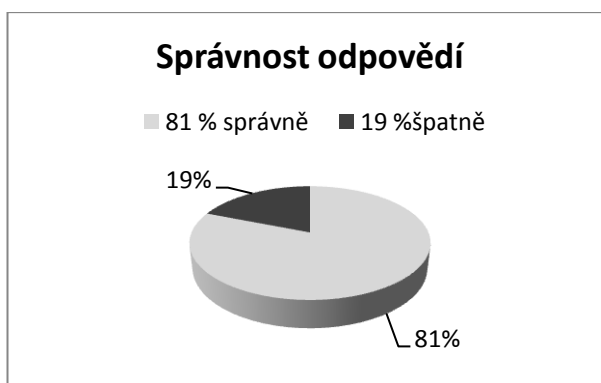

Otázka č. 13: „Co je z hlediska trestního práva podmínka?“

Správný charakter podmíněného trestu, který je v textu zmiňován, dokázalo vyjádřit 9 chlapců (90%) a dvanáct dívek (75 %).

Správné odpovědi, které jsme přijali, se nacházely ve znění „*předpoklad, který je třeba splnit, aby obžalovaný nastoupil trest (pokud tedy Průša během následujících čtyř let nic neprovede, nic mu nehrozí)*“, „*možný trest, pokud by pachatel pokračoval v trestné činnosti*“, „*podmíněný trest, který pachatel nastoupí tehdy, když se znovu proviní*“ a tak podobně. Jako špatné jsme vyřadili nezodpovězené otázky a také formulaci „*doba ve které člověk nesmí vycestovat ze země, ani spáchat trestný čin*“ – tato odpověď je nesprávná, neboť zákaz vycestování ze země se ustanovuje v podmíněném trestu zvlášť a pouze, pokud se týká určitého místa.

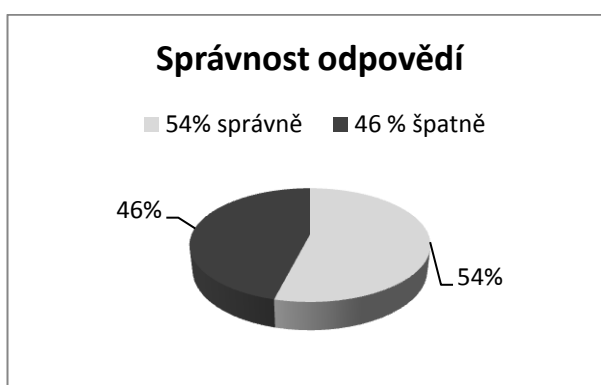
Správných odpovědí bylo u této otázky celkem 21, což je 81% úspěšnost.

Otázka č. 14: „Co hrozí Průšovi, pokud v nejbližších dvou letech spáchá nějaký trestný čin?“

Správnou možnost „dva roky vězení“ dokázalo určit 5 chlapců (50 %) a devět dívek (56 %). Jako nejčastější špatná odpověď se zde objevovala možnost „čtyři roky vězení“. Správnou odpověď měli respondenti možnost vyčíst z formulace o pachatelově uděleném trestu „Tichému muži s krátkými prořídými vlasy soud včera vyměřil dvouletý trest podmíněně odložený na čtyři roky.“

Podle této věty dokázalo celkově 14 respondentů z 26 určit správnou odpověď. Procentuelně tedy úspěšnost vychází na 54 %.

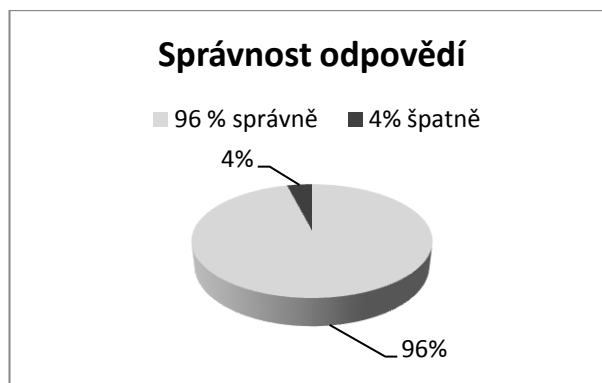

Otázka č. 15: „Či výroky jsou v článku citovány?“

Stejně, jako u předchozích navštívených škol, i zde jsme brali jako správné odpovědi, ve kterých se nacházely minimálně čtyři osoby, které byly citovány v textu.

Zopakujme si, koho Veronika Berná v článku citovala. V textu se nacházely výroky Průšovy obhájkyň Marie Šebelové, návladního Vladimíra Mužíka, pachatele Průši, exministra Miroslava Kalouska a předsedy senátu Alexandera Sotoláře. Mezi citované jsme podle respondentů přijali i „rodiče a přátele Zbyňka Průši“. Rozhodli jsme se tak díky této větě: „Dva čtyřicetiletého Zbyňka Průšu rodiče a přátelé vykreslují jako „mírumilovného člověka ochotného pomáhat“.“

Všichni chlapci našli v textu příslušné citace. V případě dívek pouze jedna nenapsala do odpovědi dostatečný počet citovaných osob, její odpověď bereme tedy jako neplatnou. Úspěšnost u dívek tak byla 94 %, u chlapců 100 %. Celkový počet správných odpovědí byl 25 (96 %).

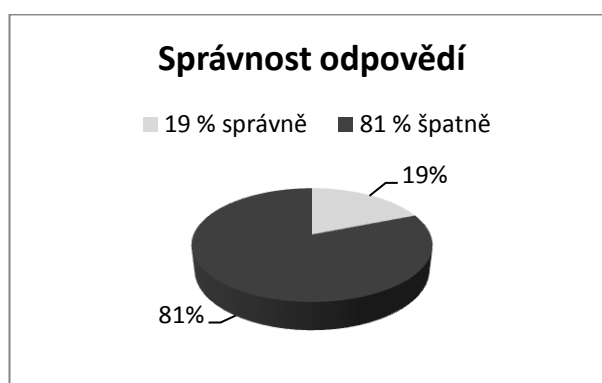

Třetí část

Otázka č. 16: „*Jakým jiným pojmenováním bývá v právním systému nazýván návladní?*“

To, že návladní v právním systému bývá nazýván „*státní zástupce*“, dokázali určit dva chlapci (20 %) a tři dívky (19 %). Mezi špatnými odpověďmi se nacházelo „*státní žalobce*“, „*předseda soudu*“, „*obžaloba*“, „*předseda senátu*“, „*obžaloba*“ a další.

Vhodně formulovaných odpovědí jsme v této otázce zaznamenali 5. Úspěšnost je tak 19%.

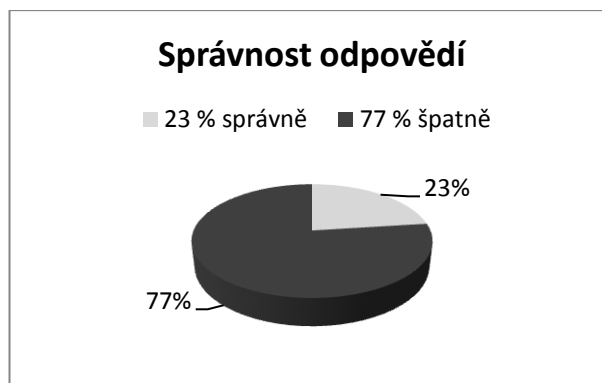

Otázka č. 17: „*Koho návladní zastupuje?*“

Jak jsme si již řekli u dřívějších vyhodnocení škol, návladní neboli státní zástupce je zástupcem státu, který dohlíží, aby nebyla porušena legislativa a byly dodrženy všechny podmínky pro soudní řízení. Je tedy zástupcem státu.

Mezi špatnými odpověďmi jsme zaznamenali například „*vládu (soud)*“, „*žalobce*“, „*senát*“, „*exministr*“ a tak podobně.

Tuto úlohu návladního byli schopni určit tři chlapci a tři dívky, dohromady tedy šest respondentů, což je 23% úspěšnost.

Otázka č. 18: „Proč se podle tebe rozhodl Průša situaci řešit tím, že spáchal trestný čin?“

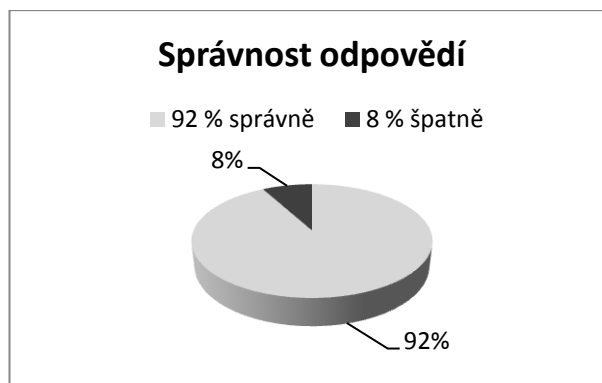
V této otevřené otázce zkoumáme opět názorové skupiny respondentů. Pokud se nějaká vymyká logice či jiným názorovým skupinám, považujeme ji za nesprávnou.

Mezi správné jsme zařadili odpovědi jako „Protože to je nejsnadnější cesta, jak z jeho osobních problémů“, „svaloval své osobní problémy na vládu, a protože byl zrovna podnapilý, nedělalo mu problémy udělat trochu radikálnější kroky ke svému „spokojenému životu““,

„byl nešťastný a v těžké životní situaci – přišel o práci, o dům, byl zatížen hypotékou“, „Byl zoufalý kvůli své situaci. Alkohol mu k tomu nejspíše jen dopomohl. Za jeho problémy přece nemůže vinit určité osoby ve vládě“ a tak dále.

Respondenti této školy se u této otázky zamýšleli a napsali většinou relevantní odpovědi. Odpovědi dívek jsme **přijali všechny**, u chlapců jsme vyřadili jednu, která se vymykala ostatním („Myslím, že trestný čin nespáchal. Byla to jen planá výhrůžka.“ – podle § 353 trestního zákoníku, hlava X. – trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných se jedná o **nebezpečné vyhrožování**, které může být trestáno odnětím svobody až na jeden rok, nebo zákazem činnosti. Tento výrok si tedy odporuje v logice.)

Dále jsme vyřadili jeden dotazník s nezodpovězenou otázkou. Úspěšnost chlapců byla 80 %, dívek 100 %. Celkem bylo tedy 24 správných odpovědí, což je 92% správnost odpovědí.

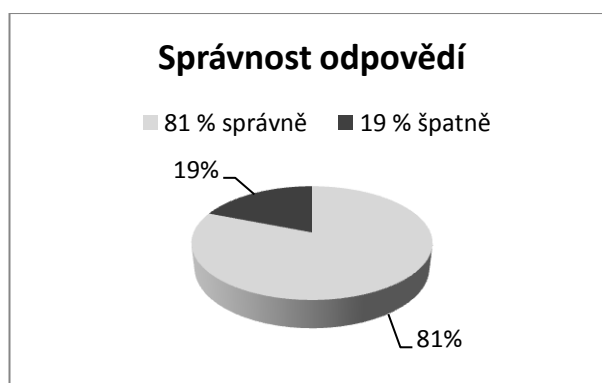

Otázka č. 19: „Proč atentát není správným řešením osobních problémů?“

Mezi názorovými skupinami respondentů se nejčastěji objevovaly formulace, ve kterých studenti atentát odsuzovali z toho důvodu, že při něm zemřou nevinní lidé a nic se jeho spácháním nevyřeší. Mezi správné jsme přijali například odpovědi „*mohli by to odnést nevinní lidé*“, „*protože atentátem se spáchá ještě více problémů*“, „*Protože to nevyřeší nic a nevinní lidé přijdou zbytečně o život*“, „*zasahuje do svobody jiného člověka, osobní problémy jsou osobní problémy*“ a další vhodně formulované odpovědi.

Mezi špatné a nevhodné odpovědi jsme zařadili takové, které se vymykaly názorovým skupinám, a také jsme sem museli přiřadit odpovědi dvou respondentů, kteří se odpověděli tak, že tato otázka by vyžadovala delší úvahy nebo slovní vyjádření. Mezi ty, které se vymykaly, patří například odpověď „*Nic se tím pro okolní svět nezmění. Jednoho nahradí druhý*“.

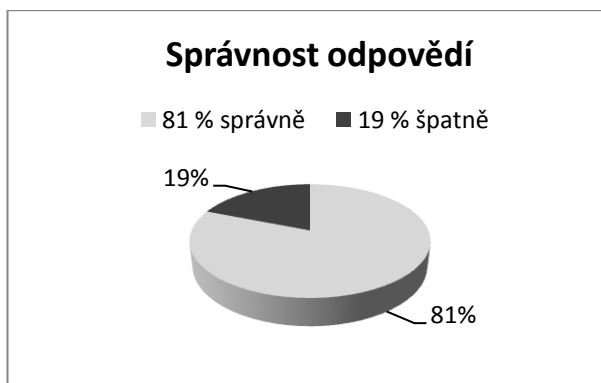
Správných odpovědí jsme zde zaznamenali u chlapců sedm, což je 70 % a u dívek 14 (88 %). Dohromady bylo u této otázky tedy 21 (81 %).

Otázka č. 20: „Proč soudce vynesl tak mírný trest?“

Dvanáct dívek (75 %) a devět chlapců (90 %) správně určilo odpověď „soucít soudu“. V této otázce tedy máme 21 vhodných odpovědí, což je 81 %, stejně jako u minulé otázky.

Mezi nejčastější špatnou odpověď se řadí možnost „nedostatečné důkazy“, stejně jak tomu bylo u předchozích škol.

Otázka č. 21: „Je něco, čemu jsi v textu nerozuměl, nad čím jsi přemýšlel?“

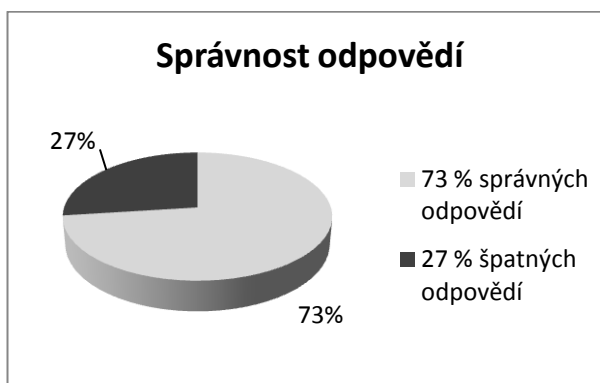
V této otázce měli respondenti opět možnost vyjádřit nějaké pochybnosti či těžké formulace, které by se mohly nacházet v textu a činit jim potíže.

Ve třech případech u studentů této školy v otázce č. 21 objevila možnost „návladní“, v jednom případě „právníkové náležitosti“. V jednom dotazníku se také objevilo „délka trestu“ a také „dvouletý trest podmíněně odložený na čtyři roky“. V tomto se tedy škola neliší od ostatních, kde se v této otázce nacházely podobné formulace.

8. Celkové vyhodnocení jednotlivých škol

8.1. Vyhodnocení školy A

Ve škole A 24 studentů zodpovědělo 456 otázek³¹. Správných otázek bylo zodpovězeno 333 (73 %) a špatných odpovědí bylo 123 (27 %).

V první části byla nejvíce problematická otázka č. 4, kde bylo 46 % špatných odpovědí a nejlepší otázka č. 2, která měla 100% úspěšnost.

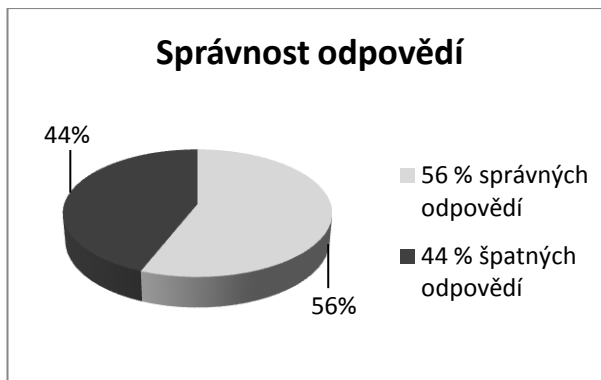
Druhá část respondentům dělala největší potíže v otázce č. 14, která měla 71 % špatných odpovědí, a nejlepší úspěšnost měla otázka č. 12, se svou 100% správností. Ve třetí části byl největší problém v otázce č. 16, kde bylo 96 % otázek špatně a nejlepší úspěšnost měli respondenti v otázce č. 20 (96 % správně.)

Studenti této školy hodně chybovali v otázkách třetí části a to v otázkách, které se týkaly návlního. Problémy také dělala formulace délky trestu. Ve třetí části, kde studenti měli odpovídat formulací vlastní myšlenky a názoru, studenti dokázali schopnost zamyšlení se nad problémem a vyhodnocení situace podle informací z článku.

³¹ V závěrečném vyhodnocení pracujeme s počtem 19 otázek x počet studentů. V dotazníku je však otázek 21, neboť obsahují i otázky týkající se zjištění pohlaví a závěrečné otázky, která zjišťuje potenciální problém v textu a respondentův názor.

8.2. Vyhodnocení školy B

Ve škole B 54 studentů zodpovědělo 1026 otázek. Správných odpovědí jsme zde zaznamenali celkem 577 (56 %), špatně zodpovězených 449 (44 %).

První část největší potíže činila v otázce č. 3, kde bylo 54 % odpovědí špatně, nejlépe si pak studenti vedli v otázkách č. 1 a č. 6, kde v obou případech měli studenti správně 96 % odpovědí.

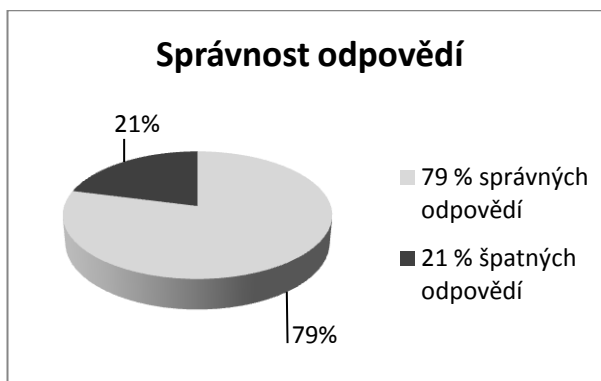
V druhé části byla nejlépe zodpovídána otázka č. 12 (85 % správně), nejhorší pak v otázce č. 15, kde bylo 78% špatně. Této otázce kazí úspěšnost také větší počet nevyplněných otázek.

Třetí část měla nejlepší zodpovězené otázky č. 17 a č. 18 a úspěšnost zde byla 85 %. Nejhůře si pak vedli studenti v otázce č. 17, kde byl počet špatných odpovědí velice vysoký a to 98 %.

Studenti této školy si vedli nejhůře ve třetí části. Ani fakta uvedená přímo v textu však nezaručovala vysokou úspěšnost respondentů, v první části jsme zaznamenali také vyšší počet špatných odpovědí. U otázek, kde měl respondent vyjádřit svůj vlastní názor a formulovat myšlenku z informací vycházejících z textu, jsme zaznamenali téměř polovinu špatných odpovědí. Studenti, kteří odpověděli na tyto otázky správně, se však dokázali nad textem zamyslet a vyvodit z něj vlastní názory.

8.3. Vyhodnocení školy C

Ve škole C 26 respondentů zodpovědělo 494 otázek, z toho bylo 390 otázek zodpovězených správně (79 %) a 104 (21 %) bylo uznáno za špatné odpovědi. V této škole jsme zaznamenali největší procentuální úspěšnost respondentů.

V první části byli studenti nejúspěšnější v otázce č. 1, kde bylo 100 % otázek správně. Nejhorší si pak vedli v otázce č. 4, však pouze z 38% neúspěšností.

Respondenti v druhé části nejlépe zodpověděli otázku č. 12, kde bylo 100 % správných odpovědí a nejhorší si pak vedli v otázce č. 14, kde bylo 46 % uznáno za nevyhovující.

Nejlepší otázkou třetí části byla otázka 18 (92% úspěšnost) a nejhorší se jevila otázka č. 16, která měla 81 % odpovědí špatně.

Studenti této školy projevili zejména u otevřených otázek schopnost formulovat a zamýšlet se nad problémem. U tohoto typu odpovědí odpovídali nejčastěji souvětím, jeden respondent dokonce do dotazníku sepsal souvětí několik a nad textem se zamyslel více.

9. Závěr průzkumu

9.1. Porovnání výsledků

Pomocí dotazníkových průzkumů na třech školách jsme položili celkem 104 respondentům dotazníky s celkovým počtem 2184 otázek. Správných odpovědí jsme získali 1300, což je 60% celková úspěšnost všech zkoumaných škol, špatných odpovědí jsme zaznamenali 884 (40 %).

Rozeberme si nyní úspěšnost jednotlivých částí, abychom poznali, jaké otázky dělaly studentům největší potíže.

Celková úspěšnost první části, kde studenti odpovídali a hledali data explicitně uvedená v textu, je 638 odpovědí z 832, to je 77% úspěšnost otázek v první části. Špatná odpověď se nachází ve 194 případech. Studentům v této části dotazníku dělaly nejvýraznější problémy

odpovědi, které byly v textu jasně dané, nejhůře se jim vedlo ve vyjadřování délky a formy trestu pro pachatele. V několika případech se také objevilo to, že respondenti nebyli schopni z informace, o tom, že pachatel vyhrožoval oblepením sama sebe trhavinou a zaútočením na ministerstvo pochopit, že se jedná o sebevražedný útok.

Druhá část, ve které studenti museli jednotlivé odpovědi hledat více, než v předchozí části, obsahovala 6 otázek a dostali jsme na ni celkem 425 správných odpovědí z 624, což je 68% úspěšnost této části. Studentům dělalo potíže vyjádřit charakter podmíněného trestu, který je třeba pro pochopení textu zformulovat, objevily se také potíže vyhledat informaci o tom, kde se pachatel ke svému činu doznal.

Třetí část, kde respondent musel svůj názor formulovat a také odpovídat na otázky týkající se osob v textu, obsahovala 6 otázek. Z toho jedna byla na konečný názor nebo prostor pro vyjádření nesrovnalostí, které respondent zaznamenal. Z 520 odpovědí bylo 237 správně, což je 46 %. 54 % odpovědí v této části bylo tedy zodpovězeno nesprávným způsobem. Tato část činila respondentům největší potíže. Jednalo se hlavně o otázky týkající se základního práva, které je důležité pro pochopení tohoto publicistického textu. Někteří studenti si však vedli dobře při vyjadřování vlastních názorů na atentát, kde projevovali dobré schopnosti při formulování odpovědí, situaci popisovali pomocí svých slov a zamyšlení.

Veliký rozdíl jsme zaznamenali také mezi jednotlivými školami. Zatímco respondenti školy C dokázali v dotaznících dosáhnout celkové úspěšnosti 79 %, studenti školy B dokázali dosáhnout pouhých 56 %.

V otevřených otázkách jsme si všimli toho, že studenti různých škol mají podobné názorové skupiny, jak tomu bylo u otázek 18 a 19. Zaznamenali jsme také, že špatné odpovědi u otevřených otázek se na školách mnoho nelišily, například u otázek 16 a 17, kde se objevovaly podobné špatné odpovědi u otázek týkajících se návladního.

9.2. Genderové rozdíly ve výsledcích průzkumu čtenářské gramotnosti

Porovnejme si nyní, zda jsme v průzkumu zaznamenali rozdíly v úspěšnosti mezi dívkami a chlapci na jednotlivých školách. Výsledky jsme procentuálně porovnali mezi sebou a poté i mezi jednotlivými školami.

Na škole A bylo 16 dívek a 8 chlapců. Dívky odpověděly celkem na 304 otázek, z toho byl počet správných odpovědí 229. Úspěšnost dívek na této škole byla tedy 75 %. Chlapci této školy odpověděli na 152 otázek a správně jich zodpověděli 113, jejich úspěšnost byla 74 %. Škola A tedy nevykazuje žádné větší rozdíly mezi odpověďmi chlapců a dívek.

Ve škole B se v době průzkumu nacházelo 28 dívek a 26 chlapců. Dívky zodpověděly celkem 532 otázek, z čehož 323 bylo správně, jejich úspěšnost je 61 %, což je o něco méně, než u předchozí školy. Chlapci odpovídali celkem na 494 otázek a správně jich dokázali zodpovědět 257, to je 48 % správně. V této škole jsme tedy zaznamenali o 13 % menší úspěšnost u chlapců.

Škola C nám poskytla 16 dívek a 10 chlapců. Dívky odpovídaly celkem na 304 otázek, 238 jsme přijali jako správných, úspěšnost dívek na této škole tak byla 78 %. Chlapci odpovídali na 190 otázek, z čehož jich měli správně 152, což je 80 %. Úspěšnost chlapců na této škole tak byla vyšší.

Z těchto výsledků vyplývá, že v celkovém měřítku nenalezneme žádné velké rozdíly mezi chlapeckými a dívčími respondenty. Určité rozdíly existují pouze na jednotlivých školách, v porovnání s ostatními školami se však stávají tyto výsledky podobné a liší se i jednotlivé skupiny chlapců a dívek mezi školami. Zatímco na jedné škole úspěšnost chlapců dosahuje 80 %, na škole druhé je úspěšnost skoro o polovinu nižší a dosahuje 48% úspěšnosti. Na školách si pak jsou skupiny dívek a chlapců povětšinou podobné.

Citovaná literatura

Prameny

Dotazníky získané pomocí průzkumu

Sekundární literatura

BUBENÍČKOVÁ, Petra – ČUŘÍN, Michal. et al. *Čtenářství v souvislostech*. Ústí nad Orlicí: Národní knihovna ČR, 2013. ISBN 978-80-7405-327-6.

BUBENÍČKOVÁ, Petra - ČUŘÍN, Michal - ZACHOVÁ, Alena et al. *Kontexty čtenářství a čtenářské gramotnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. ISBN 978-80-7435-165-5.

DOLEŽALOVÁ, Jana. *Funkční gramotnost: proměny a faktory gramotnosti ve vztazích a souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-704-1115-5.

DUDÁK, Vladislav. *Občanská nauka pro střední odborné školy a pro studijní obory SOU*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2003. ISBN 80-723-5233-4.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MANGUEL, Alberto. *Dějiny čtení*. Vyd. 1. Překlad Olga Trávníčková. Brno: Host, 2007. ISBN 978-807-2942-312.

MARTINEC, Lubomír. *Co umí čeští žáci: výzkum PISA*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání - Divize nakladatelství Tauris, 2008. ISBN 978-80-211-0555-3.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize*. Brno: Host, 2008. ISBN 978-807-0505-540.

ZACHOVÁ, Alena. *Čtenářství a čtenářská gramotnost*. Vlkov: Helena Rezková, 2013. ISBN 978-80-904449-7-3.

Zdroje dostupné z internetu

Česká školní inspekce ČR [online]. 2013 [cit. 2014-02-19].

<URL><http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS>

Mezinárodní výzkum dospělých: Předpoklady úspěchu v práci a v životě [online]. 2011 [cit. 2014-02-19].

<URL><http://www.piaac.cz/sials>

HAUSENBLAS, Ondřej. Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka. Praha: Česká školní inspekce, 2010. s. 14.

<URL><http://www.csicr.cz/cz/Ucitele-a-skoly/Ctenarska-gramotnost-jako-vzdelavaci-cil-pro-kazde>

Summary

For purposes of this bachelor thesis I made a research in 3 schools in Kutna Hora district and I asked 104 students of three school. Total success rate were 60 %. My research of readers literacy of high-school students point out lack of knowledge of elementary law, which is necessary to understanding of journalistic texts.

I find out that students have problems with deduce some kind of information from the text. Most students answered wrong in the third part of the form, by contrast most of them answered right in the first part. I compared results of individual schools and I also compared results of girls and boys but I didn't find big differences between them.

The best result reaches school 'C' while the worst result reaches school 'A'. There weren't many differences in wrong answers of students of individual schools.

In my work I came to conclusion that it is necessary to pay attention to readers literacy in school as well as at their homes. It is very important to read with small children and give them some text where they have to deduce some information.

Přílohy

Příloha č. 1: Text určený k průzkumu

Hrozil atentátem. Dostal podmínku. (LN – Veronika Berná, 20.11.)

Dvačtyřicetiletého Zbyňka Průšu rodiče a přátelé vykreslují jako „mírumilovného člověka ochotného pomáhat“. Navzdory tomu jen těsně unikl mnohaletému trestu vězení, který mu hrozil za to, že exministři financí Miroslavu Kalouskovi a dalším členům bývalé vlády vyhrožoval atentátem. Tichému muži s krátkými prořídými vlasy soud včera vyměřil dvouletý trest podmíněně odložený na čtyři roky. Přestože byl verdikt mnohem mírnější, než se dalo původně očekávat, Průša ze soudní síně příliš spokojený neodcházel.

„Navrhovali jsme jeden rok. Toto je dvojnásobek. Vzali jsme si lhůtu na odvolání,“ řekla po jednání Průšova obhájkyň Marie Šebelová. Možnost obrátit se na vyšší instanci zvažuje i návladní.

Dramatický příběh absolventa stavební průmyslovky z Ostravy se začal psát loni v dubnu. Poté, co několikrát přišel o práci i o dům zatížený hypotékou a musel se vrátit k rodičům. Podle svých slov tou dobou více pil, a když se pak jednoho večera vracel podroušený domů, rozhodl se svou tíživou situaci „ventilovat“ po svém.

Založil si e-mailovou schránku kalouskuuzbrzosedockas@seznam.cz a poslal tehdejšímu šéfovi financí zprávu, v níž napsal, že mu vláda brání ve spokojeném životě, její systém dovádí k zoufalství a sebevraždám jeho blízké a on sám jakožto vzdělaný člověk přesně ví, jak většinu ministrů zničit. I přesto, že padnou nevinní lidé.

„Uvedl také, že má přístup k velkému množství tržavin, že se výbušninami oblepí a pokusí se všechny zlikvidovat najednou uprostřed nějakého důležitého zasedání vlády,“ řekl návladní Vladimír Mužík.

Nakonec podle obžaloby Průša dodal, že atentát spáchá, pokud do dvou měsíců nenastanou „pozitivní změny týkající se občanů Česka“.

Tři dny po uplynutí lhůty Kalouskovi poslal další e-mail – tentokrát z běžně používané adresy, takže jej policisté bez problémů vystopovali –, v němž přímo exministři a jeho příbuzným hrozil „nečekanou fyzickou likvidací“.

Zatímco v dřívější výpovědi na policii se obžalovaný k sepsání ostrých vzkazů vládě doznal, v síni to nepotvrdil, ani nevyvrátil.

„Nepamatuji se. Pokud jsem ten druhý e-mail, který šel z mé adresy, psal, byla to samozřejmě hloupost. Žádný teroristický čin jsem spáchat nechtěl,“ pronesl Průša.

Protože se zajímal o členství v Dělnické straně a policie u něj při prohlídce objevila plakáty s nacistickou propagandou, obžaloba Průšu označila za obdivovatele totalitních režimů. Jeho extrémistické sklony však znalec nepotvrdil.

Jen co si trestní senát vyslechl verzi obžalovaného, přišel na řadu Kalousek. Řekl, že výhrůžných e-mailů chodily do jeho pracovních stránek stovky a že v kanceláři vydal pokyn k jejich okamžitému mazání. Výjimku podle svých slov udělal až v Průšově případě.

„Byly to zprávy, které se týkaly nejen mé osoby, ale i jiných lidí. Proto jsem se rozhodl věc předat policii,“ vysvětlil exministr.

Mírný trest soud odůvodnil mužovou tíživou sociální situací. „Z důkazu nevyplývalo, že by chtěl výhrůžky naplnit,“ podotkl také předseda senátu Alexander Sotolář.

Příloha č. 2: Dotazník průzkumu

I.

- 1) Jsi:
 - a) dívka
 - b) chlapec
- 2) Jak se člověk, který hrozil atentátem, jmenoval?

- 3) Jaký trest pachateli hrozil?

- 4) Jaký trest byl pachateli vyměřen?

- 5) Jaké důvody uváděl Průša pro své chování?
 - a) neuvedl žádný důvod
 - b) byl podnapilý
 - c) bydlel u rodičů
- 6) Jakým typem atentátu hrozil?
 - a) sebevražedný atentát
 - b) plyn
 - c) střelba
- 7) Jak policie pachatele vystopovala?

- 8) Kolik e-mailů poslal Průša Kalouskovi?
 - a) stovky
 - b) dva
 - c) není uvedeno
- 9) S jakým časovým odstupem od svého prvního e-mailu Průša odeslal svůj druhý e-mail?
 - a) jeden týden
 - b) zhruba dva měsíce
 - c) není uvedeno

II.

- 10) Jak pachatel působil na své okolí?

- 11) Kde se Průša přiznal?
 - a) u soudu
 - b) nepřiznal se vůbec
 - c) u výpovědi
- 12) Proč se exministr Kalousek rozhodl ponechat si zrovna Průšovy zprávy, když výhružných e-mailů chodí do jeho kanceláře takové množství?
 - a) protože se mu zdály závažné
 - b) protože se netýkaly pouze jeho osoby

c) protože chtěl pachatele potrestat

13) Co je z hlediska trestního práva podmínka?

14) Co hrozí Průšovi, pokud v nejbližších dvou letech spáchá nějaký trestný čin?

a) čtyři roky vězení

b) nic mu nehrozí

c) dva roky vězení

15) Čí výroky jsou v článku citovány?

III.

16) Jakým jiným pojmenováním bývá v právním systému nazýván návladní?

17) Koho návladní zastupuje?

18) Proč se podle tebe rozhodl Průša situaci řešit tím, že spáchal trestný čin?

19) Proč atentát není správným řešením osobních problémů?

20) Proč soudce vynesl tak mírný trest?

a) soucit soudu

b) nedostatečné důkazy

c) přimluva ministra financí

21) Je něco, čemu jsi v textu nerozuměl, nad čím jsi přemýšlel?

Příloha č. 3: Dotazník č. 1

I.

- 1) Jsi:
 - a) dívka
 - ☒ b) chlapec
- 2) Jak se člověk, který hrozil atentátem, jmenoval?
Zbyněk Průša
- 3) Jaký trest pachatel hrozil?
Mnoholeté vězení
- 4) Jaký trest byl pachatelí vyměřen?
dvouletý (odložen na čtyři roky)
- 5) Jaké důvody uváděl Průša pro své chování?
 - a) neuvedl žádný důvod
 - ☒ b) byl podnapilý
 - c) bydlel u rodičů
- 6) Jakým typem atentátu hrozil?
 - ☒ a) sebevražedný atentát
 - b) plyn
 - c) střelba
- 7) Jak policie pachatele vystopovala?
Podle emailové adresy
- 8) Kolik e-mailů poslal Průša Kalouskovi?
 - a) stovky
 - ☒ b) dva
 - c) není uvedeno
- 9) S jakým časovým odstupem od svého prvního e-mailu Průša odeslal svůj druhý e-mail?
 - a) jeden týden
 - ☒ b) zhruba dva měsíce
 - c) není uvedeno

II.

- 10) Jak pachatel působil na své okolí?
Jako milující a ochotný člověk.
- 11) Kde se Průša přiznal?
 - a) u soudu
 - b) nepřiznal se vůbec
 - ☒ c) u výpovědi
- 12) Proč se exministr Kalousek rozhodl ponechat si zrovna Průšovy zprávy, když výhrůžných e-mailů chodí do jeho kanceláře takové množství?
 - a) protože se mu zdály závažné
 - ☒ b) protože se netýkaly pouze jeho osoby

- c) protože chtěl pachatele potrestat
- 13) Co je z hlediska trestního práva podmínka?
Podmíněný trest - pokud pachatel přelomí zákon musí např. nastoupit do vězení.
- 14) Co hrozí Průšovi, pokud v nejbližších dvou letech spáchá nějaký trestný čin?
 a) čtyři roky vězení
 b) nic mu nehrozí
 c) dva roky vězení
- 15) Čí výroky jsou v článku citovány?
Obžalovaného, Kalouska, Návladního, předsedy senátu

III.

- 16) Jakým jiným pojmenováním bývá v právním systému nazýván návladní?
obžaloba
- 17) Koho návladní zastupuje?
oběti trestných činů (zde Kalouska a vládu)
- 18) Proč se podle tebe rozhodl Průša situaci řešit tím, že spáchal trestný čin?
Pravdě podobně, proto že byl pod tlakem
- 19) Proč atentát není správným řešením osobních problémů?
tato otázka by dle mého názoru vyžadovala delší debatu a množství úvah.
- 20) Proč soudce vynesl tak mírný trest?
 a) soucit soudu (tříživá sociální situace)
 b) nedostatečné důkazy
 c) přímluva ministra financí
- 21) Je něco, čemu jsi v textu nerozuměl, nad čím jsi přemýšlel?
Spíše ne

Příloha č. 4: Dotazník č. 2

/

I.

- 1) Jsi:
 - a) dívka
 - b) chlapec
- 2) Jak se člověk, který hrozil atentátem, jmenoval?
Michal Průša
- 3) Jaký trest pachateli hrozil?
maximální trest vězení
- 4) Jaký trest byl pachateli vyměřen?
dvacet let trestu
- 5) Jaké důvody uváděl Průša pro své chování?
 - a) neuvedl žádný důvod
 - b) byl podnapilý
 - c) bydlel u rodičů
- 6) Jakým typem atentátu hrozil?
 - a) sebevražedný atentát
 - b) plyn
 - c) střelba
- 7) Jak policie pachatele vystopovala?
Poslal Kalouskovi e-mail ze své běžně používané adresy
- 8) Kolik e-mailů poslal Průša Kalouskovi?
 - a) stovky
 - b) dva
 - c) není uvedeno
- 9) S jakým časovým odstupem od svého prvního e-mailu Průša odeslal svůj druhý e-mail?
 - a) jeden týden
 - b) zhruba dva měsíce
 - c) není uvedeno

II.

- 10) Jak pachatel působil na své okolí?
Jako mírumilovný člověk ochotný pomáhat
- 11) Kde se Průša přiznal?
 - a) u soudu
 - b) nepřiznal se vůbec
 - c) u výpovědi
- 12) Proč se exministr Kalousek rozhodl ponechat si zrovna Průšovy zprávy, když výhrůžných e-mailů chodí do jeho kanceláře takové množství?
 - a) protože se mu zdály závažné
 - b) protože se netýkaly pouze jeho osoby

- c) protože chtěl pachatele potrestat
- 13) Co je z hlediska trestního práva podmínka?
- 14) Co hrozí Průšovi, pokud v nejbližších dvou letech spáchá nějaký trestný čin?

- a) čtyři roky vězení
- b) nic mu nehrozí
- ☒ c) dva roky vězení
- 15) Či výroky jsou v článku citovány?

Výrok Marie Šebelové, Vladimíra Můrky, Průš, ministra Kalouska a Alexandra Šoláře

III.

- 16) Jakým jiným pojmenováním bývá v právním systému nazýván návladní?

- 17) Koho návladní zastupuje?

- 18) Proč se podle tebe rozhodl Průša situaci řešit tím, že spáchal trestný čin?

'Ovaloval' své osobní problémy na vládu, a protože byl zrovna podnapilý, nedělalo mu problém udělat trochu radikálnější kroky ke svému 'spotřebnímu životu'

- 19) Proč atentát není správným řešením osobních problémů?
- Je to trestný čin po kterém obvykle následuje vězení...

- 20) Proč soudce vynesl tak mírný trest?

- a) soucit soudu
- ☒ b) nedostatečné důkazy
- c) přímluva ministra financí

- 21) Je něco, čemu jsi v textu nerozuměl, nad čím jsi přemýšlel?

dvoutýdenní trest podmíněně odložený na čtyři roky